

QOQAIQAMA KORA

Kukeqato uvara Karaitiva qovaraigama kero Ionira tiva amura

Ihura qaqi vara himpima kovaro naaruvaini oru vauvaro airi ihi 60 ihie aitarovaro Ioniva maa uvara qara ruva tora. Vi entara vokuka Ihura vaiinti nahenti qoraiqama nimitaqi vi vauvaro Ioniva Ihura vaiinti nahenti vikara kia popoharaiti, koqemake Ihu Karaitira uva iriqi vuate tiro, maa uvara qara ruva nimitora. Ioniva kia vaitaraitiro, qaqi vaiharo taira voqaara tavamaqiro viharo vo haika vo haikavano naantiara qovaraigaina haikara taveru, vi uvara qara ruva nimitora.

¹ Naantiara inaaraiqa varikero minti minti-makero qovaraigaina haikarara nai kaiqa vaiintinavu kankomake iriate tiro, Kotiva maa uvara Ihu Karaitira tiva amuvavo viva vi uvara qovarama kora.

Ihu Karaitiva *enseli* vo atitovaro viva muntu ti tiva timumanta te Ionika Ihu Karaitira kaiqa vaiintivano vaiha ² taira voqaara taveha vi haikara vi haikara tavaavaunara iriteha qara ntuva tau-nara. Te maa uvara quqaama Kotira vakaakama vaivo, quqaama Ihu Karaitiva vi haikara vi haikara ti tiva timumanta iriavaunararama turo.

³ Maa uvava vivau variaina entava aumaiqi vairara tiro, maa uvara kaara ntuva kero tave vaina vaiintira Kotiva vira koqema amitaanaro. Maa uvara iri vai vaiinti nahentika, vikavata maa

uvarara noraiqaake iriqi vivera, Kotiva vikavata koqemama nimitaanaro.

Vatuka 7navuqi vaukara uva mantora

⁴ Kotira vaiinti nahenti Esiaini vatuka 7navuqi variakara te Ionika ni uva mantauro. Kotiva qaqi variqiro vi vaivama vairo. Haaruvata viva qaqi variqiro vi vauvama vaura. Naantiaravata viva qaqi variqiro viharo tuvuariravama vairo. Kotiva ni aaqurihama nimateharo koqema nimitaqiro viharo ni muntuka paruma nimate vaira variata. Kotiva nai avuhainaa taintaqaa oquviro vaimanta vira avuqaa maraqura 7navu variakavata ni koqema nimate vaivaro ni muntukaqihairo paru i vaira variata.

⁵ Ihu Karaitivavata ni aaqurihama nimateharo koqema nimitaqiro vi vairaro ni muntukaqihairo paru i vaira variata. Ihu Karaitiva kia popoharaitiro, koqema kero Kotira okara tinavu tiva timi vaiva, viva naane avuniqama kero qutu vuraqihairo qaiqaa qaqi himpiro variqiro vi vairo. Avuhainaa vaiinti vo vaiinti vo vaiinti vataini variavaro viva vika Avuhainaa Vaiintivanoma vairo.

Vira muntukavano tinavuara vaivaroma vairo. Viva tinavuara iriharo qutu vurara tiro, Kotiva tenavu qora kaiqa vare vauna uvara nunka timitaimanta tenavu qaqini kuvantuvi vaunara.

⁶ Ihu Karaitiva tinavu noraiqama kaimanta tenavu vira Qora Kotira kaiqa ho vara amitaqi vuariraukama vaunara. Viva mpegavano viharo ekaa enta qaqi variqiro vuanarove. Kaiqenavu vira autu tuahera kaare. Quqaave.

⁷ Ho tavaate. Viva tonavuqaa vaiharoma qaiqaa orurante tuvuanarove.

Ekaa vaiinti nahenti vira tave vaivaroma tuvuanarove.

Vira vaata ranteqato vaiintika, vikavatama vira tave vaivaroma tuvuanarove.

Vi entara ekaa naato vatanaaka vira taveha iqi ratevarave. Vi haikava ho mintima ianarove. Quqaave.

⁸ Kotiva Noravano ekaa kempuka vataava tiharo, Te hoqare avuni variavaunante make, te naantiara ekaanainivata variariraukama vauro, tiro. Kotiva maa entaravata qaqi variqiro vi vaivama vairo. Haaruvata viva qaqi variqiro vi vauvama vaura. Naantiaravata viva qaqi variqiro viharo tuvuariravama vairo.

Ioniva taira voqaara tavorara tura

⁹ Te Ionika ni vakaukama vauro. Nevata tevata Ihura vataake vohaa variqi vi vaunara. Te ni hampata variqi viha aihavi haikarave, maara haikave, varaqi vi vauraro Kotiva tinavuqaa raqiki vaimanta nevata tevata kempukaiqaake variqi vi vaunara.

Te Kotira uva vaiinti nahenti tiva nimiqi viha Ihuva qoqaiqamako uvaravata vaiinti nahenti tiva nimiqi vi variavaunara kaara ti rumpa vare vuru varuva avutaini vai vatara Patimosini kora.

¹⁰ Te mini vaiha tinavu Nora Vaiinti autu tuaherake varia entaraqaa variavauraro Kotira Maraquravano tiqaa raqiki vaumanta te iriavauraro ti naantiaraihairo *aanumaara/noma* vuaqa kaavaro uva tunte makero, uvavano noraiqaakero ¹¹ mintima tiro: Are tavena haikara qara ntuva kera vi qarara vara kairaro Kotira

vaiinti nahenti vatuka 7navu vainaini vuarire. Vi vatukanavura autu vaireva Epasaasive, Sime-nave, Pekamaamuve, Taiatairave, Saadisive, Filatepiave, Laodisiave, tura.

¹² Minti ti vaumanta te vi uvara ti vau vai-intira tavarare ti, tuqantaavi tavaavauraro ova qumpike vatovaro ite vau haikava 7navu *kori* oriqohairo aututo haikava vauvaro ¹³ vira avu-tana vaiinti viva vaura.

Vira virivano vaireva, te Vataini Vatatai Vain-tika vauro tu vaiintira viri voqaara vaura. Viva vukai tavuna nonkutova aiqū ataini tuvitarovaro viva mimiraini *kori* oriqohairo aututo hoqūkara rumpatero vaura.

¹⁴ Vira qiata kauki vaireva, hanta uromurave, vahi vontauve, voqaara vauvaro vira avuvano iha voqaantema kero ite vaura.

¹⁵ Vira aiqutanta vaireva, *baraasi* ori untake ravitake koqemake autuke tutiqama kaavaro vo-qamakero takuqiharo ataa i vaira voqaara vaura. Mintiro vauvaro vira uva *notanta/otata* vaireva, namarivano aintaakaqaahairo aquvi aquviharo tintemakero ti vaura.

¹⁶ Mintiro vauvaro viva nai kauqu tanaraqi opu 7navu tuatovaro iqoka paibe taara mantaraini vaihaiva, vira noqihairo vihiviro vaura. Mintiro vauvaro vira virivano vaireva, kuarivano voqa-makero ikaraqaa itaintema kero, ite vaura.

¹⁷ Te vi vaiintira tave hiqirivi qutuvu vaiin-tira voqaara vira aiqū taraini variavaunara. Te mintimavi variavauraro viva nai kauqu tanara ti vaataqaa vatero tiharo, Kia getaane. Te hoqare avuni variavaunantemake, te naantiara ekaanainivata variariraukama vauro.

¹⁸ Te qaqi variqi vi vauraukama vauro. Ho tavaane. Tota te qutu vuraukama vate qaqi variqi viha ekaa enta qaqi variqi virerave. Te noraiqamavi vaiha tema tiariraro vaiintivano qutu vuanarove. Tema tiariraro vaiintivano qora vataini nora iha itainaraqi vuanarove.

¹⁹ Are tavena haikara qara ntuva taane. Vate maa entaravata, naantiara entavata qovaraiqi-aina haikara, qara ntuva taane.

²⁰ Are ti kauqu tanaraini opu 7navu tavaanaravata, ova qumpike vataara *kori* oriqohai aututaa haikara 7navu tavaanaravata, vi haikara vi haikara okara kukeqataira te vutuke qoqaa ai tiva amiarirara iriane.

Opu 7navu okara vaireva, vika *enseli* 7navu variarave. *Enseli* 7navu vika Kotira vaiinti nahenti varia vatukara 7navuqaa raqiki variarave. Ova qumpike vataara 7navu tavaanara vira okara vaireva, vi haikava Kotira vaiinti nahenti varia vatukara 7navuve, tura.

2

Epasaasi vatukaini vaukara uva tura

¹ Minti tivakero viva tiharo, Epasaasiqaa raqiki vai *enselirara* mintimakera qara ntuva taane: Te opu 7navu tenta kauqu tanaraqi tuate vauraukama vauro. Te ova qumpike vataa haikara *kori* oriqohai autu taara 7navu avutana ni vauraukama, te niara tiha:

² Ne ʻEpasaasini varia vaiinti nahentika, kaiqa vare variara te tavaunarave. Te tavauramanta ne vukaari utiha kaiqa varaqi viha kia popoharaiti, kempukaiqaake variqi vi variarave. Te

tavauramanta ne qora vaiintinavu kia quahama nimitaraiti, vika nititamake variarave. Qora vaiinti vonavu qovaramavi tiha, Tenavu Ihuva noraiqama kainavukave, tumanta ne vika avatamake tavomanta vika una vaiintinavuqai vaurave.

³ Te tavauramanta ne tiriarao ti, maara varaqi viha kia popoharaiti, kempukaiqaake variqi vi variarave.

⁴ Ne mintimake variamantavata, te vo uva kaara ni nitirerave. Tota enta ni muntukavano tiriara voqamakero vaurave. Maa entara ni muntukavano kia noraiqaakero tiriara vaivo.

⁵ Vate ni kaiqavano virihairo vataini hiqintira virarama iritaate. Nenta qora kaiqa vare vaira qaqrake hoqare koqe kaiqa varontemake varaate. Ne kia nenta qora kaiqa qaqira kaivera, te ne inaini orure ne ova qumpike vate haikara vira qaqinima vara kararave.

⁶ Ho te vo uvara iriha ni quahama nimitarerave. Te unantemake nevata Nikoraasi vatanaaka vare varia kaiqarara qora kaiqama vaivo, ti variarara ti, te ni quahama nimitaunara.

⁷ Ni aatovano vairera, Kotira Maraquravano Kotira vaiinti nahenti tiva nimi vaina uvara iriate. Vaiinti vovano qora kaiqa aatara kero vairage te vi vaiintirara are Kotira Naahoqi oru vaiharama qaqi variqi vi vai katari tavara hiqikera homa nenarave tinarave, tura.

Simena vatukaini vaukara uva tura

⁸ Minti tivakero viva tiharo, Simenaqaa raqiki vai *enselirara* mintima kera qara ntuva taane: Te avuni hoqare variavaunantemake, te naantiara ekaanainivata variariraukama vauro. Te qutu

vnaraqihai qaiqaa qaqi variqi vi vauraukama vauro.

⁹ Te tiari iriate. Te tavauramanta ne nora maara vare variavaro ni onaana airairavata kia vaimanta ne vehi vaiinti nahenti variarave. Ho ni onaana airaira airitahaa naaruvainima vaivo. Te iruramanta Iutaa vaiinti vonavu tiha, Tenavu Iutaa vaiintive Kotira vaintima vauro, tivakeha niara qora uva tiva nimate variarave. Vika kia quqaa Iutaa vaiinti vairaiti, Sataanira vainti variarave.

¹⁰ Nora maaravano qovaraiqira kiama qeteha variate. Iriate. Sataaniva ni avate vaira ni hini-navu karapuhiqi vita vuru kevarave. Ne kauqurutanta enta viraqi variqi vimanta ni qoraiqama nimate vaimanta ne kia ti qoririma kaate. Ni anomake ruqutuqi viha vuru arukareka ivera, ne tiriara kempukaiqaake iriqi vi vaiqe te virara iriha qaqi variqi vi koqaara ni nimiari ne koqemake qaqi variqi vivarave.

¹¹ Ni aatovano vairera, Kotira Maraquravano Kotira vaiinti nahenti tiva nimi vaina uvara iriate. Vaiintivano qora kaiqa aataraiqiro viro, vuru qutu viraro, naantiara qaiqaa qutu vuarira haikava kia vira ho ravaaqavu kaanarove, tura.

Pekamaamu vatukaini vaukara uva tura

¹² Minti tivakero viva tiharo, Pekamaamuqaa raqiki vai *enselirara* mintima kera qara ntuva taane: Te iqoka paipe taara mantaraini vaihaira vatauraukama vauro. Te tiari iriate.

¹³ Ne varianaini te tavaunarave. Ni vatukaqi airi vaiinti nahenti Sataanira uva iriqi viha vira kaiqa vare variamanta ne mini vaiha tiriara kempukaiqaake iriqi vi variarave. Sataanira

kaiqa vare variaka airitahaa variavaro niqihairo vovano Antipaasiva koqemakero ti uva tiva nimi vaura kaara vira arukomanta viraqaahai ne kia getaraiti, tiriara kempukaiqaake iriqi vi variarave.

¹⁴ Ne mintiaveravata, te vo uva kaara ni niritirave. Ni nivutaini vaiinti vonavu Balaamiva hampi uva tivatora avataqi vi variarave. Haaru vetanto entaqaqa Balaamiva vaiinti vo vira autu Balaakira tiva amiro tiharo, Maantima kera Isareri vika kuntama kaira vika are una uva tinara irihama, una variqa nimite karara namaqi viha hampi nai gare nai qaremaqi viha vaaquqama vuata, turave.

¹⁵ Ni nivutaini vaiinti vonavuvata hampi uva ti variamanta ne vika uva iri variarave. Vi vaiintinavuka Nikoraasi vatanaaka hampi uva tivataara avataqi vi variarave.

¹⁶ Ne vi uvara qaqirake koqe uvaqai iriqi vuata. Ne kia mintivera, te ne vainaini orure ni nivutana hampi uva ti variaka hampata tenta noqihainaa iqoka paipaqohai raqirerave.

¹⁷ Ni aatovano vairera, Kotira Maraqravano Kotira vaiinti nahenti tiva nimi vaina uvara iriate. Ho qora kaiqa vuru aatara kaaina vaiintira, te vi vaiintira *manaa* kara kukeqa taunara hini ami, hanta orivata vira amirerave. Te qaraaka autuvata vi oriraqaa qara ruva amitaariraro vi vaiintiva naiqai vi autura ho kankomakero irianarove, tura.

Taiataira vatukaini vaukara uva tura

¹⁸ Minti tivakero viva tiharo, Taiatairaqaa raqiki vai *enselirara* mintima kera qara ntuva taane: Te uva tiari iriate. Te Kotira

Maaquvanoma vauro. Ti tivuvano iha voqaantema kero ite vaimanta vauraukave. *Baraasi* ori untake ravitake koqemake autuke tutiqama taavaro voqamakero takuqi vaintema kero, ti hiqutantavano ataa i vaimanta vaunarave.

¹⁹ Te ni kaiqa tave vaunarave. Te tavauramanta ne nariara nariara muntuka vateha variarave. Ne Kotiraraqai kempukaiqamake iriqi viha vora vora kahaqama nimate variarave. Ne kia popoharaiti, kempukaiqamaqi vi variarave. Tota ne Kotira kaiqa vara amite vauravata aatarake, vate ne vi kaiqara voqavata vare variarave.

²⁰ Ne mintiaqi vi variamantavata, te vo uva kaara ni nitirerave. Nahenti vovano vira autu Jesebeliva nariara tiharo, Te Kotira uva qoqaiqamake vaura nahentikave, tivakero ni nivutana vaiharo hampi uva tiva nimi vaimanta ti kaiqa vaiinti vonavu vira uva iriha hampi qare okarara avataqi viha, una variqa amitaa kararavata ne variarave.

²¹ Vi nahentirara vi kaiqara qaqira kaane tivake vira vekaiqi vaurarovata, viva kia vi kaiqara qaqira kaataa ivaro qaqiqai varaqiro vi vairave.

²² Vira kaara te vi nahentira ruqutu kaariraro viva noraiqaakero aihavina haikara varaqiro vuanarove. Vira vataake hampi ni varia vaiintika, vikavata kia vi okarara qaqira kaivera, te vikavata ruqutu kaari vika noraiqaake aihavina haikara varaqi vivarave.

²³ Te mintimake vi nahentira vaintaira aru kaarimanta Kotira vaiinti nahenti voqi voqi variaka ti okara kankomake iri tavevarave. Vaiinti

nahenti náí avu aatoqi irite vai uvarave, vika vare vai kaiqarave, te ekaa vi haikara kankomake iri tave vaunarave. Vika náí qora kaiqa vare vairara iriha, te vika vohaiqa vohaiqa náí koqaa nimirerave. Ti okara mintimakero vairave.

²⁴ Ne hininavu Taiatairaini variaka kia vi nahentiva hampi uva ti vaira iri variarave. Vo uva Sataaniva kukeqatai uvarave ti variara, vi uvaravata ne kia avataqi vi variarave. Ne minti variarara ti, te kia vo maara niqi vatarerave.

²⁵ Ne koqe haika tuataara, vi haikara paama tivakeha tuataqi vi vaiqe te tuvuae.

²⁶ Kempukaiqama kero qora kaiqa vuru aatara keharo ti muntutavano vaina kaiqaraqai varaqiro vi vaina vaiintira, te vira noraiqama kaariraro viva vo vatanaa vo vatanaakaqaa raqikiqiro vuanarove.

²⁷ Ti Qova mintimakero ti noraiqama kaimanta te raqikiqi vi vaunantemake, vikavata vo vatanaa vo vatanaakaqaa raqikiqi vivarave.

Viva aini kauru tuateharo vikaqaa raqikiqiro viharo, tave kure rukavu kaantemakero, viva vi vatanaaka vi vatanaaka ruqutuqiro vuanarove. *(Ihi*

2:9)

²⁸ Te vi vaiintika noraiqamake toqaqi aatite vaina vaahoquraravata vika nimirerave.

²⁹ Ni aatovano vairera, Kotira Maraquravano Kotira vaiinti nahenti tiva nimi vaina uvara iriate, tura.

3

Saadisi vatukaini vaukara uva tura

¹ Minti tivakero viva tiharo, Saadisiqaa raqiki vai *enselirara* mintima kera qara ntuva taane: Te vakaaka tiari iriate. Te Kotira Maraaura 7navu tuate vauraukama vauro. Te opu 7navu tuate vauraukama vauro. Te ne vare varia kaiqara iri tavaunarave. Vokiaka niara qaqi variqi vi variakave ti variamantavata, te niara qutu vuakavema turo.

² Avu rampaike himpi variate. Hauri ne Kotira vara amite kaiqava ekaara quminaiqama viro taiqa vuantorave ti, ne vi kaiqava qaqi variqiro vi vaira kempukaiqaake varaqi vuate. Te tavauraro ni kaiqavano Kotira avuqaa kia aruvi kaiqavama vaivo.

³ Ni kaiqavano mintima vairara ti, haaru vika ni tiva nimumanta ne irito uvara, vi uvara iriteha vi uvaraqa avataqi viha qora kaiqa qaqira kaate. Ne kia avu rampaike himpi vaivera, te muara vaiintivano evaara aninantemake, ni ntaiharera anirerave. Ne kiama te aniaina entarara irivarave.

⁴ Ne hini kiaka Saadisiqi variaka kia nenta utavaaqa painaamaiqama kaavo. Ni kaiqavano ho vairara ti, ne homa hanta utavaaqa nonkute ti vataake variqi vivarave.

⁵ Ho kempukaiqama kero qora okara vuru aatara kaaina vaiintira, vi vaiintira autu, vaiinti nahenti qaqi variqi vi vaika nutu qara ntuvate vukuraqihai kia te qaqini nunka karaiti, hanta utavaaqavata vira nonku amitarerave. Te tenta Qora avuqaavata, vira *enselinavu* nivuqaavata, virara tiha, Vi vaiintiva ti vaintima vaivo, tirerave.

⁶ Ni aatovano vairera, Kotira MaraQuravano Kotira vaiinti nahenti tiva nimi vaina uvara iriate, tura.

Filatepia vatukaini variakara uva tura

⁷ Minti tivakero viva tiharo, Filatepiaqaa raqiki vai *enselirara* mintima qara ntuva taane:

Te tiari iriate. Hampi okarave, qora okarave, kia tiqi vaimanta te koqemakeqai vaunarave. Quqaa okaraqai tiqi vaimanta vaunarave. Devitiya haaru tuato *kira* tema vi *kira* tuatauro. Te vi *kiraqohai* genti qantua kaariraro kia vovano qaiqaa ho aru taanarove. Te vi *kiraqohai* genti aru taariraro kia vovano ho qantua kaanarove.

⁸ Te ne vare varia kaiqara tavaunarave. Te ni nivuni genti vo qantua nimitauraro vaira, kia vovano ho vira tinta taanarove. Te tavauraro ni kempuka inaaraiqa vaimantavata ne kia ti qoririma timitaraiti, ti uva qaqi iriqi vi variarave.

⁹ Iutaa vaiinti vonavu tiha, Tenavu Iutaa vatanaakaqai Kotira vaintima vauro, ti variaka, vi vaiintika Sataanira vaiinti, una uva ti varia vaiintikama variarave. Te vi vaiintika ravaaqavu vare vuru ni aiqutaraini kaari vika hiqirivi vaiha tiriara quqaa vira muntukavano niara vaivaro vaivo tivarave.

¹⁰ Te niara kia popoharaiti, kempukaiqamaqi vuate tiavauramanta ne ti uva koqemake iriqi vuarara ti, te koqemake niqaa raqikiariraro nora maara qovaraiqiaina entara kia vi maarava niqi qovaraiqiarire. Vi entara nora maaravano qovarama viro ekaa naato vatanaaka avataqi vira-manta vika anomake qoraiqama vivarave.

¹¹ Te tuvuaina entava aumantoma vaivo. Nenta vate haikara paama tivake tuataqi vuate. Nenta koqe kaiqa vare vaira vira noqaa nimiaainara hauri vovano niqihairo vira raqia varaantorave.

¹² Kempukaiqamaqiro viharo qora kaiqa vuru aatara kaaina vaiintira, te vi vaiintira varake ti Variqa naavuqi arataariraro kempuka naavu kaara variarire. Vi vaiintiva Kotira Naavu viraqi vaiharo kia vahaaqaini veva ntaraitiro, viva viraqi qaqi variqiro vuanarove. Te vi vaiintiraqaa ti Variqa autu Kotira autu qara ruva amite, Kotira vatuka autuvata vi vaiintiraqaa qara ruva amitararave.

Vi vatukava Ieruharemi qaraaka vatuka varianarove. Vi vatukava naaruvaini Kotiva vainai-hairo tuvu varianarove. Vi vatukara autu vi vaiintiraqaa qara ruva amite, ti hutu qaraaka autuvata vi vaiintiraqaa qara ruva amitararave. Kempukaiqaaqi viha qora kaiqa vuru aatarake vai vaiinti nahentikaqaa mintimakeha qara ruva nimitaqi virerave.

¹³ Ni aatovano vairera, Kotira Maraqravano Kotira vaiinti nahenti tiva nimi vaina uvara iriate, tura.

Ihura vaiinti nahenti Laodisia vatukaini variakara uva tura

¹⁴ Minti tivakero viva tiharo, Laodisiaqaa raqiki vai *enselirara* mintima qara ntuva taane:

Te tiari iriate. Te ekaa Kotira uvara quqaave ti vauraukave. Te ekaa Kotira kaiqa tavaunara vutuke ni tiva nimi vauraukave. Ekaa Kotiva aututai haikara te vira okaravanoma vauro.

15 Te ne vare varia kaiqara tavaunarave. Te tavauramanta ne kia anomake antai namarirave, anomake iha itai namarirave, voqaara variavo. Ne ahakavi namarira voqaara variavo. Ne anomake antai namarirave, anomake iha itai namarirave, vira voqaara vaiqevauve te niara hovema tirarave. 16 Ne ahakavi namarira voqaara variarara ti, te ni tenta noqihai vuru vihi kararave.

17 Ne tiha, Tenavu airi haika vataurauka homa vauro. Tenavu kia qumina vo haikara aara ntararave, ti variarave. Oho, ne minti tihama ne vehi variara kia kankomake tave variarave. Oho, ni aaqurihama nimatevaqaima vaivo. Ne vehi vaiinti nahentiqaima variavo. Ni utavaaqa kia vaimanta variavo. Ni avu qimpa vimanta variavo.

18 Te niara uva tiva nimiha mintima ti: Ne tiqaahai koqaa iate, turo. *Kori* ihaqohairo hiqama kai orira koqe ori, vi orira nenta monu aqukeha tiqaahai varaivaro ni koqaa airi variarire. Ne toka vaiha kauriha variarara ti, tiqaahai hanta utavaaqa vareha nenta vaataqaa nonku taate. Tiqaahai *marasini* varake ni nivuqaa aquaivaro rampai viramanta ne koqemake tavaate.

19 Ti muntukavano vai vaiinti nahentikara koqemake variqi vuate ti, te vika nititeha vika ruqutuqi vi vaunarave. Virara irihama ne qora kaiqa qaqirake, ti kaiqa koqe kaiqaqai quqaqama keha varaqi vuate.

20 Ho iriate. Te vahaqaini qentiana vaiha qenti kuekue iha vauro. Vaiinti vovano ti uva iriro qenti qantua timitairera, te vi vaiintira naavuqi

origete vi vaiintira vataake kara ne variariraro vi vaiintiva ti vataakero vaiharo kara naanarove.

²¹ Kempukaiqaaqiro viharo vuru qora kaiqa aatara kaaina vaiintira, te vi vaiintira noraiqama kaariraro viva ti vataakero ti avuhainaa taintaqaa oquvi vaiharo raqikiqiro vuanarove. Te qora kaiqa aatarake mpeqavano vaihara ti, te tenta Qora avuhainaa taintaqaa oquvi vaiha vira vataake raqikiqi vi vaunara. Kempukaiqamaqi viha vuru qora kaiqa aatarake vaiinti nahentika ti aanare vaiha ti kauqu tanaraini oquvi variqi vivarave.

²² Ni aatovano vairera, Kotira Maraqravano Kotira vaiinti nahenti tiva nimi vaina uvara iriate, tura. *„Viva minti tumanta te Ionika taira voqaara taveha vira uva iriavaunara.“*

4

Naaruvaini Kotiva oquvuaina taintara tavorara tura

¹ Te Ionika vaiha taira voqaara vovata tavaavaunarave. Te naaruvaini aituti vaiha tavaavauraro qentivano qantuaviro vauvaro uvavano *aanumaaravano/nomavano* tuntemakero, tota ti tiva timu uvava qaiqaa tiriara tiharo, Maini uru vairaqe naantiara vo okara vo okaravano qovaraiqiaina haikara te ai umiqaare, tura.

² Uvavano minti tuvaro vaakama Kotira Maraqravano ti kempukaiqama komanta te vaiha tavaavauraro ti tivuni avuhainaara tainta vovano vauvaro viraqaata vovano oquviro vaura.

³ Viva taintaqaa oquviro vauvaro vira virivano takuqi vaiharo nora monu aqukaa orira vira autu *iasipaave*, vo ori naare ori vira autu *konilianive*, vi oritanta takuqi vaintema kero vira virivano takuqi vaura. Vi vaiintiva avuhainaa taintaqaa oquviro vauvaro ontantavano vira tainta ututumatora. Vuhanaa ori *emaraali* orivano takuqi vaintema kero, vi ontantava takuqiharo vaura.

⁴ Avuhainaa taintavano mintima kero vauvaro 24 avuhainaa taintanavuvata vi taintara ututumate vaumanta vi taintanavuraqaa 24 vaiinti, nora vaiintinavu oquvi vauvaro vika utavaaqavano hanta utavaaqava vauvaro vika qiataqaa *kori* oriqohai aututo tovaqara aqute vaura.

⁵ Mintuvaro avuhainaa tainta vira avutanahairo aaquakaavano uti vauvaro naaruvavano uva tuntema kero, uva karara ti vauvaro vi taintara avuni ova 7navu qumpike vatovaro vaura. Vi ovanavuva vaireva, Kotira Maraçura 7navu vaura. ⁶ Mintuvaro avuhainaa tainta avuni varuva namarivano *karaasi* voqaara vauvaro viraqi vevantovata taveva ho vaura.

Mintuvaro avuhainaa tainta tataaqa qaqi variqi vi vauka 4navu tainta vira utute vauvaro airi avuvano vinavuka avunivata, tauvaqainivata, mpiqa kero vaura. ⁷ Vinavuka vaireka, vovano *raioni* voqaara vauvaro, vovano *purumakau* naati voqaara vauvaro, vovano vauvaro vira viri vaiinti viri voqaara vauvaro, vovano memoravano ata varero ni vaira vira voqaara vaura.

⁸ Qaqi variqi vi vauka 4navu vauvaro vika vohaiqa vohaiqaqaa aroka 6navu vauvaro avu

airitahaavano vika aroka ventaaqainivata ve-
vaarainivata mpiqa kero vaura. Mintiro vau-
manta vi haikauka kia inaaraiqa auraara vairaiti,
aatitoraqaavata entaqivata qaqiqai ihi tivaqi vi
vaiha mintima ti:

Noravano Kotiva ekaa kempuka vataivave.
Vira okaravano vaireva, koqe okaraqai
vairave, koqe okaraqai vairave, koqe okaraqai
vairave.

Viva haaru qaqi variqiro vi vauvama vaivo.
Viva qaqi variqiro vi vaivama vaivo. Viva
naantiara qaqi variqiro vi variarirava tuvua-
narove, ti vaura.

⁹ Qaqi variqi vi vauka minti tivaqi viha
avuhainaa taintaqaqaa oquvi vau vaiintira vira
mpeqa okarara viriniqama keha vira autuvata
tuahehaqi viha virara koqeve tiva amite tiha, Viva
ekaa enta qaqi variqiro vi varianarove, tivaqi vi
vaura.

¹⁰ Qaqi variqi vi vauka minti tivaqi vi vaumanta
nora vaiinti 24navuvata vatakanta hiqirivi vaiha
avuhainaa taintaqaqaa oquvi vau vaiintira autu tu-
ahereha tiha, Viva ekaa enta qaqi variqiro vi var-
ianarove, tivakeha nai tovaqa aqutora ravaqaa
keha avuhainaa tainta aiqutaraini aquke vaura.
Mintiaqi viha vika tiha,

¹¹ Are Variqavano tinavuqaa raqiki variar-
avave. Are ekaa haika autukera qovarama
kaaravave. Minti varianarara ti, tenavu ai
quahama amiteha tiha, Ai okaravano mpeqa
okarama vaivo. Ai autuvano viriniqama viro
vaivo.

Ai kempukavano uritara keroma vaivo.
Are uva tianaraqaahairo ekaa haikavano

qovarama viro qaqi variqiro vi vairave, ti vaura.

5

Naaruvaini vau vukurara tura

¹ Vika minti tivaqi vi vaumanta te Ionika vaiha tavaavauraro avuhainaa taintaqaa oquviro vauva vaiharo nai kauqu tanaraini uruqurumato vukura tuate vauvaro vi vukura avunivata tauvaqainivata uva qara ntuvatova vaura. Vi vukuraqi kaara ntuvake tavevorave tiro, iva varakero ravitakero taatau kova 7navu vaura.

² Vuku mintimake vaumanta te vaiha tavaavauraro *enseli* vo, mpeqavano naveraitiro tiharo, Ta vaiintivae koqe vaiintivano vaiharo maa vukura varakero iva taatau taira ravaqaavu kaanarove? tiro.

³ Viva minti tuvaro iva ntava kero taatauto vukura ravaqaa kero tavaaina vaiintirara qumina naaruvainivata, vatainivata, vata vevainivata, rantovaro kia vovanovata vaura.

⁴ Qumina rantaqiro viviro tavovaro koqe vaiinti vovano iva ravaqaa kero vi vukura avutaqi tavaarirava kia vaura kaara te noraiqaake iqi rate variavaunara.

⁵ Te qaqiqai iqi rate variavauraro vaiinti vovano 24 vaiintinavuqihairo tiriara tiharo, Kia iqi rataane. Ho tavaane. Vaiinti vo, Iutaara ankuqihainaava, viva *Raioni* voqaa vaiinti, Devitira Naintivano, viva noraiqama viro qora kaiqa aatara kero mpeqavano vaivo. Vi vaiintiva homa iva 7navu taatau tora ravaqaa kero vi vukura rairakero tavaanarove, tiro.

6 Minti tumanta te vaiha tavaavauraro avuhainaa tainta tavaarana Sipisipi Naativano himpi vauvaro qaqi variqi vi vauka 4navu vira ututumate vaumanta, nora vaiinti 24navuvata vira ututumate vaura. Mintimake vaumanta te vaiha tavaavauraro vi sipisipiva arukovaro qutuvu sipisipira voqaara mini vaiharo himpitero vauvaro vira qiataini *okepaa/pomu* voqaara 7navu vauvaro vira avuvata 7navu vaura. Vi haikava 7navu vaira vira okara vaireva, Kotira maraḡura 7navu vaura. Maraḡura vinavuka okara vaireva, Kotiva nai Maraḡura 7navu nititomanta vatani tuvū vi animake, oturante uru vau maraḡuranavuka vaura.

7 Mintuvaro Sipisipi Naati viva oru vi taintaraḡaa oquviro vaura kauḡu tanaraihairo vuku vira varora.

8 Sipisipi Naati viva vuku oru qaḡini varakomanta qaqi variqi vi vauka 4navuvata, nora vaiinti 24navuvata, vika Sipisipi Naati vira avuni hiḡirivi vaura. Vika hiḡirivi vaiha naaḡunta kantarumake ruḡuti varia *kitaara* voqaara tuate, *kori* oriḡohai aututo tanuravata tuate vaura. Vi tanuraḡi iha quarovaro koḡe untavi vau murava vaura. Vi murara okara vaireva, Kotira vaiinti nahenti Kotira aare variavaro oru vi vai murava voqaara vaura.

9 Minti vaumanta nora vaiinti 24navu Sipisipi Naatiara ḡaraaka ihi vo tiha:

Ai arukaavaro ai naarevano ntava viraḡohaira are Kotiraini vaiinti nahenti kuvantu amitaanarara tira, are vi vukura iva taatautera ho ravaḡaa kera vi uvara taveravama variarao.

Kotira vaiinti nahenti ekaa naato vata maataqihaive, ekaa naato vo uva vo uva ti variakaqihaive, ekaa naato vo vaata vo vaata vataukaqihaive, qovaraiqivarave.

¹⁰ Are vika noraiqama kera Kotirainiqama kaanarara ti, vika Kotira kaiqa vara amitaqi viha maa vataraqaa raqikiqi vivarave, tura.

¹¹ Vi vaiintinavuka minti tumanta te vaiha iri-avauramanta *enseli* airi *tauseni* vaumanta qaiqaa hini vo *tauseni* vo *tausenivata* vaiha uva ti vaura. *Enseli* vika airitahaa avuhainaa taintavata, qaqi variqi vi vauka 4navuvata, nora vaiinti 24navuvata, ututumate vaiha ¹² ihi tivaqi viha noraiqaake naveraitiha Sipisipi Naati arukorara mintima ti:

Ai kaiqavano koqe kaiqa uritara kero vairara ti, tenavu ai autu noraiqamake tuaheraqi virerave. Are ekaa haikaqaa raqiki variaravave. Are ekaa airaira vataava variararo ai avu aatovano koqe avu aato vaivara are mpeqavano variarao. Ai autuvano nora autu vaivaro ai mpeqa okaravano takuqi vaivara variarao, tura.

¹³ *Enseli* vika minti tumanta te vaiha iriavauramanta Kotiva aututai haikava ekaa haikavano, naaruvaini vau haikavave, maa vataraqaa vau haikavave, vata vevanto vau haikavave, nora namariqi vau haikavave, ekaa vi haikava vi haikava ihi tivaqi viha mintima ti:

Avuhainaa taintaqaa oquviro vairavata, Sipisipi Naati viravata, tenavu vitanta autu noraiqaake tuaheraqi virerave. Vitanta autuvano koqe autu vaivaro vitanta mpeqa okaravano, takuqi vai okaravama vaivo. Vitanta ekaa

enta kempukaiqama keha qaqi variqi vivarave, tura.

¹⁴ Ekaa haikavano minti tuvaro qaqi variqi vi vauka 4navu tiha, Quqaave, tumanta nora vaiinti 24navu vatakanta hiqirivi vaiha vitanta quahama nimiteha vitanta nutu tuahere vaura.

6

Sipisipi Naati viva iva taatautora ravaqaa kora

¹ Mintiaqi vi vaumanta te vaiha tavaavauraro Sipisipi Naati viva iva 7navu taatau toraqihairo vohaiqa ravaqaa kovaro viraqaahairo qaqi variqi vi vauka 4navuqihairo vovano naaruvavano uva tuntema kero, tiharo, Aniane, tura.

² Minti tumanta te vaiha tavaavauraro hanta ohivano ti tivuqaa vauvaro vira tauvaqaaqaa vovano oquviro huru tuatero vaura. Viva ohiqaa vaumanta vira avuhainaara tovaqa amuvaro viva iqoka raquqiro viharo navutaaka aatara kareva vura.

³ Viva vuvaro Sipisipi Naati viva iva vo vira naantiara ravaqaa komanta te iriavauraro qaqi variqi vi vauka 4navuqihairo vovano, Aniane, tuvaro ⁴ viraqaahairo naare ohivano qovarama viro vauvaro vira tauvaqaaqaa vau vaiintira, vataini vaikara iqoka raquqi viha nai aruke nai aruke iate tiro, vira kempuka amiro, nora iqoka paipevata amura.

⁵ Amuvaro Sipisipi Naati viva *nampa* 3 iva ravaqaa komanta te iriavauraro qaqi variqi vi vauka 4navuqihairo *nampa* 3 vano aniane tuvaro

konkira *ohivano* qovaramavi vauvaro vira tauvaqaa vauva nai kauquqi maara rahake tave vau *sikerira*, tuate vaura.

⁶ Tuate vaumanta te iriavauraro qaqi variqi vi vauka 4navuqihairo uvavano vaiinti uva voqaara tiharo, Ne *uiti* auru varareka iha vohaa enta kaiqa varate monura ekaa aqukehama, ne kia airi *uiti* vararaiti, vohaa *kaapuqi* kaqate *uitiraqai* varevarave. Ne *baali* auru varareka iha, taaramo *kaapuqi* kaqatera varevarave. Ne *orivi* vahaveravata *uainivata* qumina rauru kevorave, tiro.

⁷ Minti tuvaro Sipisipi Naati viva *nampa* 4 iva taatautora ravaqaa komanta te vaiha iriavauraro qaqi variqi vi vauka 4navuqihairo *nampa* 4 vano aniane tura.

⁸ Minti tumanta te tavaavauraro ohi vo, vira vaatavano *aapia/aamia* ntaiha ite vauvaro vira tauvaqaaqata oquviro vaura vira autu *Quti Vuari-ravave* tura. Viva vauvaro vira naantiaraini yovano vira autu *Quti Varia Vatukava* vira avataqiro aumanto ani vaura.

Vitanta anintovaro vitanta kempuka nimiro tiharo, Netanta vatani vai vaiinti nahentika 4navuqaa rairake vate, taaramonavu qaqi ke, vohaiqa aruqi vi, vuru taiqa kaate.

Mintima keha vika arukaate: Netanta raquqi viha hini kiaka iqoka paipeqohai arukeha, hini kiaka narara vai entara qovarama kaira qutu vuate. Hini kiaka rovaraqohai arukeha hini kiaka qaakau aantau vahiqohai aru kaate, tura.

⁹ Minti tuvaro Sipisipi Naati viva *nampa* 5 iva taatautora ravaqaa komanta te vaiha tavaavauraro *ofaa* tainta vovano vauvaro, vi taintara

vevaqi vaiinti nahenti qutu vuaka maraqura airi-tahaa vaura. Vi vaiinti nahentika qaqi vau entara Kotira uva koqemake iriqi viha vaiinti nahenti tiva nimiqi vi vaumanta vira kaara vika arukora.

¹⁰ Vika maraquranavu viraqi vaiha naveraitiha, Noravauvo, are ekaa kempuka vataava variararo qora haikavano kia ariqi vairave. Are avuqavuqaakera variqira vi variaravave. Vataini varia vaiinti nahentika tinavu haru kaamanta maaqi vauro. Nanti nanti entae aitarairara are vika *ko* tivakehara vika nai ntaihenarave? tura.

¹¹ Minti tumanta hanta tavuna ekaa vi maraqurauka nimi tiha, Ne inaaraiqa vaimanta haaru ni aru kontemake, ni kena kaiqa vaiinti nahentive, ni qata vakaukavarave, vikavata aru kaate. Vika minti mintimake ni kenauka aru kaivaro Kotiva vikaqaa aru muntu kaanarove, ti.

¹² Minti tumanta te vaiha tavaavauraro Sipisipi Naati viva *nampa* 6 iva taatautora ravaqaa kovaro viraqaahairo vaturavano voqamakero uti vauvaro, kuari avuvano mantaaga viro vankora tavuna voqaara konkiraiqama vuvaro, toravano naare voqaara naare parunkaiqama viro vaura.

¹³ Mintuvaro uvaivano utiharo katari qakaama kaivaro *fiki* katari tava aqutavira hiqiri hiqir-intema kero, opu makauvano naaruvaihairo vatani hiqiri hiqiri i vaura.

¹⁴ Mintumanta te vaiha tavaavauraro vuku uruquruma vintema kero, naaruvavano uruquruma viro *tuqaaka/uqaarama* viro taiqa vuvaro, vatani vo aiqina vo aiqinavano nai vaura qaqi-rake voqi voqi oru vauvaro, varuva avutaqaa vo

vata vo vata vauva ekaa nai vauraqihai himpi voqi voqi oru vaura.

¹⁵ Mintuvaro vataini vauka avuhainaa vaiinti-navuve, vokukaqaa raqiki vaukave, iqoka vaiintiqaa raqiki vaukave, airi airaira vatokave, nora vaiintive, karapuhi vaiintive, qaqi vau vaiintikave, vika vika ekaa voqamake qetake kukeqa vireka ori onavuqive, *ruvuqive/mpumpiqive*, nora ori aiqinaini vauraqive, vi ani vaura.

¹⁶ Vi vaiinti nahentika aiqinaravata, oriara-vata, naveraitiha, Rapatutira tinavuqaa aquvira kukeqa timitaate. Avuhainaa taintaqaa oquviro vaiva tinavu tavaantorave. Sipisipi Naativanovata arara itairaro tinavu tavaantorave.

¹⁷ Oho, Kotira arara itaivaro *ko* tiaina entava qovarama vivo. Tavave maa entara ho varianarove? tura.

7

Isareri vaiinti nahenti 144,000navuara tura

¹ Te vi haikara tave, viraqaahai te vaiha tavaavauramanta *enseli* 4navu maa vatara kaantaa 4navuqaa himpите vaiha, maa vataraqaa uti vai uvaira 4navuara vata vaurave, nora namari vaurave, katariqaave, kia utuarire ti, *enseli* vinavuka uvai 4navu ravaaqavute vaura.

² *Enseli* vinavuka uvai 4navu ravaaqavute vau-manta te vaiha tavaavauraro *enseli* vovano kuari avu urinaihairo uri vaiharo, qaqi variqiro vi vai Variqava nai vaiinti nahenti viraqama kero tavaaina haikara nai kauquqi tuata varero uri vaura. Viva uriharo *enseli* 4navu Kotiva vatavata nora namarivata qoraiqama kaate tiro kempuka nimukara mintima tiro:

³ Nenavu vatavata, nora namarivata, katari-vata, qoraiqama kareka auti variaka qaqi vaiqe te naane Kotira kaiqa vaiinti nahenti tiriqaa gara ntuvake viraaqama nimitaqa viha vuru taiqa kaari, viraaqahai nenavu varareka i kaiqara varaate, tiro.

⁴ Minti tumanta te vaiha iriavauraro Isareri 12 ankuvuqihairo 144,000 vaiinti nahenti viraaqama teharo vika tiriqaa gara ntuva tora. Maa vaiinti nahentika viraaqama tora:

⁵ Iutaara ankuqihairo 12,000 vaiinti nahentive,

Rubenira ankuqihairo 12,000 vaiinti nahentive,

Gaatira ankuqihairo 12,000 vaiinti nahentive,

⁶ Asera ankuqihairo 12,000 vaiinti nahentive,

Napataarira ankuqihairo 12,000 vaiinti nahentive,

Manasera ankuqihairo 12,000 vaiinti nahentive,

⁷ Simionira ankuqihairo 12,000 vaiinti nahentive,

Rivaira ankuqihairo 12,000 vaiinti nahentive,

Isakaara ankuqihairo 12,000 vaiinti nahentive,

⁸ Sebulunira ankuqihairo 12,000 vaiinti nahentive,

Iohepira ankuqihairo 12,000 vaiinti nahentive,

Benaminira ankuqihairo 12,000 vaiinti nahenti tiriqaa gara ntuva tora.

Ekaa naato vataihai vaiinti nahenti ruvaaqumavi vaurara tura

⁹ Mintumanta te vaiha tavaavauramanta vaiinti nahenti airitahaa vauvarora tiro, vika kaara riharo minti mintima vaiinti nahenti variavo tiarirava kia ho vaura. Vi vaiinti nahentika ekaa naato vatanaaka, konkirave, eqarave, vo vatanaa vo vatanaakave, vo uva vo uva ti vaukave, vika avuhainaa tainta avuqaavata, Sipisipi Naati vira avuqaavata himpite vaura. Vika hanta utavaaqa nonkute vaiha nai kauquqi nai kauquqi nivu mare voqaara tuate vaiha ¹⁰ naveraitiha:

Nai avuhainaa taintaqa oquviro vaiva tinavu Variqavanovata, Sipisipi Naati vivavata, vitanta tinavu kuvantuke tivitaatantama variavo, ti.

¹¹ Minti tumanta ekaa *enseli* vika avuhainaa taintavata, nora vaiinti 24navuvata, qaqi variqi vi vauka 4navuvata, ututumate himpite vaiha, vi-raqaahai vika vataini hiqirivi nai viri vatainiqamake avuhainaa tainta avuqaa vaiha Kotira autu tuaherakeha mintima ti:

¹² Quqaave. Ho kaiqenavu tinavu Variqa autu viriniqaa kaare. Vira mpeqa okaravano takuqi vaivaro vira avu aatovano koge avu aatoqai vairave. Kaiqenavu virara kogeve tivaqi viha, vira autu noraiqama kaare. Vira kempukavano uritara kero vaivaro viva kempukavano ekaa enta ekaa enta qaqi variqiro vuariravama vaivo. Quqaave, tura.

¹³ *Enseli* vika minti tuvaro nora vaiinti 24navuqihairo vovano ti irama timitero tiharo, Maa vaiinti nahentika airitahaa hanta utavaaqa nonkute variaka vo? Vika taukave? Vika

taihaie ani variavo? tumanta ¹⁴ te tiha, Nora vaiintio, arema vikara irianarave, tiavauraro viva tiharo, Maa vaiinti nahentika vataini vaumanta vokuka anomake vika qoraiqama nimitaqi vi vaumanta vika nora maaraqī variqi vi vuraqihai aniakave. Vika nái utavaaqa Sipisipi Naati naareqohai hiqama korara tiro, vika utavaaqaqavano hantaiqama vurave.

¹⁵ Vika mintimake variarara ti, vika Kotira avuhainaa tainta avuqaa vaiha aatitainaraqaa-vata, entaqivata, Kotira kaiqa vara amitaqi viha Kotira Naavuqi variqi vi variavaro avuhainaa taintaqa oquviro vaiva vika maimaraara utu nimite vairave.

¹⁶ Vika mini variqi vivaro kia qaiqaavata kararavata namariaravata antuqa aruanarove. Vika mini vaivaro kuarivanove, vo haikavanove, kia ho vika tatoqa kaanarove.

¹⁷ Sipisipi Naati viva avuhainaa tainta avutana vaiva, viva sipisipi qova koqeva vaiharo vika ntita varero vuru ruvu namarivano, qaqi variqiro vi variaina namariva vainanaini vuru kaira nevarave. Mintivaro Kotiva vika nivuqi-hairo auquru nunka nimitaira vi vaiinti nahentika kia qaiqaavata iqi ratevarave, tura.

8

Nampa 7 iva taatautora ravaqaa korara tura

¹ Minti tumanta te vaiha tavaavauraro Sipisipi Naati viva *nampa 7* iva taatautora ravaqaa kovaro viraqaahairo naaruvaini kia vovanovata uva tuvaro ekaa haikavano tiremakero manamana vaura.

Inaaraiqa mintiaqiro vumanta ² viraqaahai te tavaavauramanta *enseli* 7navu Kotira avuqaa himpite vauka vauvaro vika *aanumaara/noma* 7navu nimumanta varora.

³ Nimumanta varovaro *enseli* vovano nai kauquqi *kori* tanu tuata varero ani *ofaa* tainta vo, *kori* tainta tataaqa himpitero vaura. *Ofaa* tainta viva avuhainaa tainta vira avuni vauvaro *enselivano ofaa* tainta vira tataaqa himpitero vauvaro vovano iha quara tero koqe untavi haikara vokiravata vira amiro tiharo, Kotira vaiinti nahenti Kotira aare variavaro oru vi vai uvara vataakera are maa haikaravata iha quaraane, tuvaro ⁴ *enselivano* vi tanura tuatoraqihiaro iha mura koqe untavuvavata, Kotira vaiinti nahenti Kotira aare vau uvavavata, Kotira avuqaa oru vi vaura.

⁵ Mintuvaro viraqaahairo *enseli* viva *ofaa* taintaqaahairo iha auru varakero nai tanuqi mpiqakero tanu vira vataini vaavi aqukora. Aqukovaro naaruvavano karara karara ti vauvaro aaquakaavano utu aqu utu aquke i vauvaro vaturavanovata uti vaura.

Aanumaara/Noma vuaqorara tura

⁶ Mintumanta viraqaahai *enseli* 7navu nai *aanumaara/noma* 7navu tuateha vuaqareka auti vaura.

⁷ Vinavukaqihiaro vovano naane nai *aanumaara/noma* vuaqa kovaro *taaruvanovata/kaampuravanovata* ihavanovata naare vataakero vataini aaqu rintema kero hiqiri hiqiri i vaiharo maa vatara vohaa mantaraini vatavata katarivata ita taiqa kero, taara mantaraini qaqi kero, ekaa ukauvata ita taiqa kora.

⁸ Mintuvaro viraqaahairo *enseli* 7navuqihairo *nampa* 2 vano nai *aanumaara/noma* vuaqa kovaro nora aigina voqaara vau haikava iha ite vaura nora namariqi vara aqukora. Nora namariqi vara aqukovaro vohaa mantaraini namarivano vaiinti naareqama vuvaro taara mantaraini namarivano qaqi vaura.

⁹ Vohaa mantaraini namariqi vau haikava gutu vuvaro taara mantaraini namariqi vau haikava qaqi vaura.

Vohaa mantaraini namariqaa ni vau *sipinavura* vehi autu kovaro taara mantaraini namariqaa ni vau *sipinavuva* qaqi vaura.

¹⁰ Mintuvaro viraqaahairo *enseli* 7navuqihairo *nampa* 3 vano nai *aanumaara/noma* vuaqa kovaro viraqaahairo vaahoqura noravano ova qumpi kaivaro itaintema kero iteharo naaruvai-hairo hiqiriro tuviro muntu vohaa mantaraini taatika namari, voqi voqive, ruvu namari voqi voqive hiqiriro, taara mantaraini qaqi kora.

¹¹ Vi vaahoqurara autu Hunkavirave. Viva vohaa mantaraini vo namari vo namariqi hiqiruvoro namarivano hunkavuvaro taara mantaraini vau namariva qaqi vaura. Ekaa vaiinti nahenti hunkavu namarira ne vauka gutu vurave.

¹² Mintuvaro viraqaahairo *enseli* 7navuqihairo *nampa* 4 vano nai *aanumaara/noma* vuaqa kovaro kuarivanove, toravanove, opu makauvanove, iteharo taara mantaraini qaqi ite vuvaro vohaa mantaraini qimpa viro kia itora. Aati-toraqaa kuarivano vohaa mantaraini itaqiro viro taara mantaraini kia itaraitiro, qimpaviro vaura. Vira voqaara entaqi tora makau opuvanovata

vohaa mantaraini itaqiro viro taara mantaraini
kia itaraitiro, qimpaviro vaura.

¹³ Mintumanta te virini vuruvi tavaavauraro
memora vovano virikanta ata varero niharo
naveraitiro, Oho, oho, oho, *enseli* taaramonavu
kiama náí *aanumaara/noma* vuaqa kaavo. Oho,
vinavuka nai *aanumaara/noma* vuaqa kaimanta
vataini variaka anomake qoraiqama vivarave,
tura.

9

*Nampa 5 vano nai aanumaara/noma vuaqa
kora*

¹ Memoravano minti tuvaro viraqaahairo *en-
seli* 7navuqihairo *nampa* 5vano nai *aanumaara/
noma* vuaqa komanta te vaiha tavaavauraro opu
vovano vataini hiqiriro vauva vauvaro *ki* vo
vira amura. Vi *kiva* nai vevantoqama kero vau
Ruvura/Mpumpira qantuaraina *kiva* vaura.

² *Ki* vira amuvaro opu viva *ki* viraqohairo
Ruvu/Mpumpi qenti qantua kovaro iha mura-
vano viraqihairo noraiqaakero oru vi vaura.
Nora ihavano ite vaivaro muravano uri vain-
tema kero, viraqihairo muravano uri vaiharo
kuarivata naaruvavata mantaaga kovaro ³ iha
mura ururaqihai kaintaaga airitahaa qovara-
mavi vataini otu vaura.

Kaintaaga airitahaa qovaramavi vauvaro
mpora noravano nai aaraqohairo nkaqain-
temake, kaintaaga vika raqonta kaate tiro,
kempuka vika nimitiro tiharo, ⁴ Ne oru viha
ukaive katarive vo haika vo haika qampiqe
vairave kia vi haikara vi haikara qoraiqama
nimitaraiti, ne tavaimanta Kotiva vaiinti nahenti

tiriqaa kia viraqama kero qara ntuva tairauka vaivera, ne vikaqaima raqontaqi vuate.

⁵ Ne vi vaiinti nahentika kia ekaara aru karaiti, kauquru torara vika qaqi raqontaqi vuate, tuvaro kaintaqa vika oru viha nái vekaqohai vaiinti nahenti raqontaqi vi vaumanta vaiinti nahenti voqamake keke tiha variqi vi vaura.

⁶ Vi entara vaiinti nahenti voqamake antura ntuvaqi viha, vika qutuataa iramanta qutu virare tihavata, kia ho qutu viraiti, qaqi antura ntuvaqi viyarave.

⁷ Kaintaqa vika vaireka, iqoka raqireka nai *ohinavu* qeramake vataantemake vaura. Vika qiataqaa avuhainaaka *kori* tovaqa voqaara vauvaro vika virivano vaireva, vaiinti viri voqaara vaura.

⁸ Mintimake vauvaro vika qiata kaukivano vaireva, nahenti vukai kauki voqaara vauvaro, vika aaraivano vaireva, *raioni* aarai voqaara vauvaro ⁹ mimiraini *aini* ori naavuma tora voqaara vaura.

Vika arokavano qakaa qakaa i vaiharo, airi *ohinavu* kanteha nái iqoka kaarinavu rarau vare iqoka raqireka vi variavaro noraiqaakero auva ntavaqi vintemake, auva ntavaqi vi vaura.

¹⁰ Vika vekavano vaireva, kaakaakarira veka voqaara vauvaro veka vitini aaraivano vauvaro viraqohairo kauquru torara vaiharo vaiinti nahenti raqonta nimitaairo vuarirava vaura.

¹¹ Kaintaqa vika mintimake vauvaro vika avuhainaava vaireva, nai vevantogama kero vau *Ruvuraqi/Mpumpiraqi* raqiki vau *enseliva* vaura. Vira autu Hiparu uvaqihai *Abadonive* tura. Maa uvaraqihai *Vaiinti Vehi Autuke Vaivave* tura.

12 Ho iriate. Kaintaaqavano vataini variaka qoraiqama nimitaqi vi vai maarava taiqairaro vataini vaika qoraiqama nimitaqi vuaina maarava taaraqanta qaqima varianaro. Virara tirera.

Nampa 6 vano nai aanumaara/noma vuaqa kora

13 Te vaiha tavaavauraro *enseli* 7navuqihairo *nampa 6* vano nai *aanumaara/noma* vuaqa komanta te viraqaahai iriavauraro *ofaa* tainta *kori* oriqohai aututova Kotira avuqaa vauvaro vira hini hini vitiqihairo uvavano tura.

14 Viraqihairo uvavano *enseli nampa 6* iara mintima tiro: *Enseli* 4navu rumpa taamanta Iufaretisi Namari taatika namariqi variaka, are vinavuka kuvantu kaane, tuvaro vinavuka kuvantu kora.

15 Vinavuka vaiha vi ihirave vi torarave vi entarave, tenavu vi entara veka variariraro tinavu kuvantu kairage vi kaiqaraqai varaqi virarave tivake, qeramate vauvaro vinavuka kuvantu komanta vinavuka vataini vau vaiinti nahentika taara mantaraini qaqi ke, vohaa mantaraini variaka aru taiqa kareka vura.

16 Vinavuka iqoka vaiintitara airitahaa 200 *million* iqoka vaiinti *ohi* tauvaqaaqaa variavo tumanta iriavaunara.

17 Te vaiha taira tavamaqi viha vi vaiintikavata vika *ohivata* tavaavaunarama. Vi vaiintika mimiraini naavumato haikava iha auru voqaara naare parunkaiqiro vauvaro, hini mimiraini naavumato *kalaava* vaireva, *blu* vauvaro, hini mimiraini *yelo* vaura. Mintimake vauvaro vika *ohi* qiatavano vaireva *raioni* qiata voqaara vauvaro

vika *ohi* noqihairo ihavanovata, muravanovata, hunkavi vau haikava *salfa* * aihovanovata, aitara tara i vaura.

18-19 Ihavanovata, muravanovata, hunkavi vau haikavavata, vika *ohi* noqihairo aitareharo vaiinti nahenti vohaa mantaraini vauka aruqiro viharo aru taiqa kero taara mantaraini vauka qaqi kora. Vika *ohivano* nái noqihai vaiinti nahenti aruqi viha, vika nái vekaqohaivata vaiinti nahenti aruqi vi vaura. Vika *ohi* vekavano vaireva, *uqahi/quaiha* voqara vauvaro viraqaa qiatavata vauvaro viraqohairo vaiinti nahenti nkaqa nimate vaura.

20 Ho hini vaiinti nahenti kia arukoka, vika kia nái qora kaiqa vare vaura qaqira karaiti, nái kauquqohai aututo haikauka qaqiqai quahama nimitaqi vi vaura. Vika *kori* orive, *silvaa* orive, *baraasi* orive, qaqi orive, katarive, vi haikara varake aututo haikauka kia ho tavaraiti, kia ho iriraiti, kia ho nái ni vau haikauka vaumanta, vika vi haikarara tinavu variqave tivakeha, vi haikara quahama nimateha, vaanavata quahama nimitaqi vi vaura.

21 Vika mintiaqi vi vaiha vo vaiintinavu arukorara kia noraiqaake iriraiti, vaana kaiqa vare vau okararave, hampi qaramaqi ni vau okararave, muara kaiqa varaqi vi vau okararavata kia qaqira karaiti, vi kaiqara vi kaiqara qaqiqai varaqi vi vaura.

---

* **9:17:** *Salfa* orivano ite vaivaro voqamakero hunkavi vai aihova qovaraqi vaira.

10

Inaara vuku uruquruma torara tura

¹ Vika mintiaqi vi vaumanta te vaiha tavaavauraro *enseli* vo, mpeqavano naaruvaihairo tuvi vaura. Tonavuvano vira vaata naavuma tovaro vira qiataini ontantavano ututero vaura. Vira virivano vaireva, kuari avu voqaara ite vauvaro vira aiqutanta vaireva, naavu kaaratanta aaratora ihavano ite vauntema kero, ite vaura.

² *Enseli* vira vaatavano mintiro vauvaro viva nai kauquqi inaara vuku rairakero tuata varero tuviro, nai aiqiu tanara nora namariqaa ntava tero, nai aiqiu kaanaaqa vataqaa ntava tero, ³ viraqaahairo viva *raionivano* uva taanaara noraiqaakero uva tuvaro naaruvavano 7 tataa karara tura.

⁴ Naaruvavano minti tumanta te naaruvavano tu uvara vukuqi qara ntirare tiavauraro, naaruvaihairo uva vovano aqao tiro, Naaruvavano 7 tataa ti uvara kia qara ntuva taraitira, evaara kukeqa taane, tiro.

⁵ Minti tumanta te vaiha tavaavauraro *enseli* viva nai hini aiqiu nora namariqaa ntava tero, nai hini aiqiu vataqaa ntava tova, viva nai kauqu naaruvaini tuahera kero ⁶ tiharo, Kotiva ekaa enta qaqi variqiro vi vaivave. Viva naaruvave, ekaa naaruvaini vai haikarave, maa vatarave, ekaa maa vataqaa vai haikarave, nora namarive, ekaa nora namariqi vai haikarave, ekaa vi haikara vi haikara autu kero vataivave. Ho te Kotira vira autuqaa maa uvara quqaa uvaqai tirerave: Kotiva nai varare iaina kaiqara kia varikero varaanarove.

⁷ *Enseli* 7navuqihairo *nampa* 7 viva nai *aanumaara/noma* vuaqa kairaro Kotiva nai evaara uva tivakero kukeqataiva ekaara vuru taiqa vuanarove. Viva vi uvara nai kaiqa vaiinti, paropeti vaiintinavu haaru tiva nimurave, tiro.

⁸ Viva minti tuvaro naaruvaihairo vaaka iriavaura uvava qaiqaa tiriara tiharo, *Enselivano* namariqaavata vataqaavata himpите vaira, are oru vira kauquqihaira inaara vuku raira taira varaane tumanta ⁹ te *enseli* viva vaunaini orunte vi vukurara iravaauraro viva tiriara tiharo, Maa vukura varakera naane. Are vi vukura noqi ne vairaro *hanivano* hiakaa intema kero, hiakaa irarovata, vi vukuva ai vaantavoraqi hunkama ianarove, tiro.

¹⁰ Minti tumanta te vira kauquqihai vi vukura varake naavaunara. Te noqi neha tavaavauraro vi vukuva *hanivano* hiakaa untema kero hiakaa umanta, te vira nampiqamake tavaavauraro vi vukuva ti vaantavoraqi hunka vura.

¹¹ Te vi vukura nama kaavauramanta vika tiriara tiha, Are ekaa naato vatanaakave, vo vataini vo vataini variakave, vo uva vo uva ti variakave, avuhainaa vaiintinavuve, ekaa vika vika Kotira uva qoqaiqamake tiva nimiane, tura.

11

Kotira uva tiva nimi vai vaiintitantara tura

¹ Minti tuvaro vovano kairiqa vo ti timiro tiharo, Himpira kairiqaqohaira oru Kotira Naavuvata, *ofaa* taintavata avatama kera tavera, vaiinti nahenti Kotira Naavu vainaini vaiha vira autu tuahere variaka vika kaara ntuva kera tavaane. ² Are Kotira Naavu avatama kera

tavera, kiama naavu naanteqaraini vai vatukara avataane. Vi vatukara qaqi kaira naantiara gumina vatanaaka, kia Kotira uva iri variaka vi vatukara qoraiqama kevarave. Vika taaramo ihi 6 toranavuara variqi viha Kotira vatuka koqera rahitamaqi vi vaivaro.

³ Kotiva nai uva tiva nimiate tiro, taara vaiinti nititama kaira, vitanta kovaara utavaaqa nonkute, Kotira vakaaka vi entara 1,260 entanavuara variqi viha tivaqi vivarave.

⁴ Kotira uva tiva nimiqi vi vai vaiintitanta vaireka, *orivi* kataritanta voqaarave, ova qumpitaara taaraqanta voqaarave, vitanta vaivarave. Vi vaiintitanta Noravano Kotiva maa vataraqaa raqiki vaira avuqaa himpite vaivarave.

⁵ Vovano vitanta qoraiqama nimitareva autirera, vitanta noqihairo ihavano vihiviro vira tatoqa taiqa kaanarove. Mintima kema vitanta qoraiqama nimite vaika qutu vivarave.

⁶ Vitanta Kotira uva tiva nimiqi vi vai entara Kotiva vo kempuka vitanta nimira vitanta homa naaruva tinta taivaro kia aaqu ruanarove. Vitanta vi kempukaraqohai homa ruvu namari, vo namari vo namari kuqu kaivaro naareqama vuanarove. Vitanta vaivaro Kotiva qaiqaa vo kempuka nimira vitanta homa vatani vaika ruqutuqi vi vaimanta vo rovora vo rovora varevarave.

⁷ Vitanta Kotira uva tiva qovaramaqi vivi taiqa kaivaro, viraqaahairo nai vevantoqama kero vai *Ruvuraqihairo/Mpumpiraqihairo* qaakau aantau vovano viraqihairo qovaraqama viro oru vi vaiintitanta hampata raquqiro viro, vitanta naatara kero arukaanarove.

8 Viva vitanta arukairaro vitanta vaatavano nora vatuka aaraqaa qaqi varianarove. Vi vatukaraqı haaru vitanta Nora Vaiinti katarıqaa aruke hırıtı vatukarave. Vi vatukara vara autu nteha Sodomıve, Isıpıve, ti varıarave.

9 Viva vitanta arukairaro vitanta vaatavano aaraqaa qaqı vıra ekaa naato vatanaaka, konkıravata eqaravata, vo vataini vo vataini vaıkavata, ekaa naato vo uva vo uva ti vaıkavata, vitanta vaata aıtutumake taveha, qıoqama teha tıha, Vitanta vaata qaqı kaıvaro varıarıre. Kıama vitanta vaata quntama taate, tıvaro vitanta vaatavano taaramo enta hını entavata qaqı aaraqaa varıarove.

10 Vi entara vitanta vaatavano aaraqaa qaqı vıra vataini vaıka mıntıma tıvara: Vitanta arukairara tenavuvata quahema vauro.

Vitanta qaqı varıqı vi vau entara nora maara tınavuqaa vate varıamanta qoraiqamavi varıqı vi vaunarave, tıvarave. Vataini vaıka mıntı tıvakeha quahema ihı tıvaqı vıha karave vo haıkave naı amı naı amımaqı vıvarave, tıro.

11 ıNaaruvaihairı uvavano tırıara mıntıma kero naantıarainı qovaraiqıaina uvara tıva tımumanta te İonıka vaıha tıra tavaavauraro, vi vaııntıtanta vaatavano taaramo enta hını entavata, aaraqaa qaqı vauvaro, vıraqaahairı Kotıraqıhairı qaqı varıqıro vi vaı aıhıva vi vaııntıtantaqı orıqetomanta vitanta nıtıtanta aıquqaa qaqı hımpı vaumanta vaıinti nahentı vitanta tave voqamake aatu itomanta qete vaura.

12 Vıka qete vaıha ırıvaro naaruvaihairı uvavano vıtantara naverıtıro tıharı, Mıanı uruate,

tumanta vitanta navutaaka qaqi tave vaumanta vitanta tonavuqi vaiha naaruvaini vura.

¹³ Vitanta naaruvaini vuyaro vaakama vaturavano noraiqama kero utiharo vi vatukara 10 mantaraihairo 9 mantaraini qaqi kero, vohaa mantaraini vehi autukora. Vehi autukeharo 7, 000 vaiinti nahenti aru taiqa komanta qaqi vau vaiinti nahentika voqamake virara aatu itomanta qeteha tiha, Oho, Variqavano naaruvaini vaiva kempukavanoma vaivo, ti vaura. [Ho te taira voqaara vaiha vi haikara vi haikara tavaavaunara. Ekaa vi haikava vi haikava naantiara mintiakero qovaraiqianaro.]

¹⁴ Naantiara vataini vaika voqamake qoraiqamavi vai maarava taaraqanta taiqa viraro, viraqaahairo *nampa* 3 maaravano vaakama qovaraiqianaro.

Enseli nampa 7 vano nai aanumaara/noma vuaqa kora

¹⁵ Te taira tavaavauraro *nampa 7 enselivano* nai *aanumaara/noma* vuaqa kovaro naaruvaihai vo uva vo uvavano noraiqaake naveraitiha, Maa entaraqaahairo [maa vataraqaa raqiki vaiva Sataaniva qaqini viniramanta, tinavu Noravanovata viva atitai vaiintiva *Mesaiavanovata* uri aatarake maa vataraqaa raqikiqi vivarave, ti. ¹⁶ Minti tumanta nora vaiinti 24navu Kotira avuqaa nai tainta nai taintaqaa oquvi vauka, vi uvara iri, viraqaahai vika vatakanta hiqirivi nai viri vataini ke, Kotira quahama amiteha tiha,

¹⁷ Noravauvo, are ekaa kempuka vataavave. Vate are qaqi variqira vi variaravave.

Haaruvata are qaqi variqira vi vauravave. Are nena kempukaqohaira vaiinti nahentiqaa raqikireva auti varianarara ti, tenavu ariara koqeve ti vauro.

¹⁸ Vo vatanaa vo vatanaaka arara ite vau entava taiqa vivaro ari arara itaaina entavama qovarama vivo. Are qutuvika ko tiva nimitena entavama aniraivo. Ai kaiqa vaiinti paropeti vaiintinavuvata, ekaa ai vaiinti nahentivata, nora vaiintive, inaara vaiintive, ariara no-raiqaake iriqi vi varia vaiinti nahentika variavara are vika quahama nimitihara vika nai koqaa nimina entavama aniraivo. Are maa vatara qoraiqamake variaka vehi autu kena entavama aniraivo, tura.

¹⁹ Vika minti tuvaro Kotira Naavu naaruvaini vaura qentivano qantuara vumanta te tavaavauraro Kotiva uva tivakero taatauto *vokiseva* vi naavuraqi vaura. Viraqi vauvaro viraqaahairo aaquakaavano utu aqu utu aqu i vauvaro naaruvavano karara karara ti vauvaro vaturavano uti vauvaro *taaru/kaampura* aaquvanovata nti vaura.

12

Nahentiaravata dragoniaravata tura

¹ Mintiaqi vi vaumanta te Ionika vaiha tavaavauraro naaruvaini aahuva haikavano qovarama viro vaura. Nahenti vovano mini vauvaro vira utavaaqavano vaireva, kuari avu vauvaro, vira aiqum ataini toravano vauvaro, vira qiataqaa opu 12navu avuhainaara tovaqa voqaara aqutero vaura.

² Vi nahentiva vainti taiqama viro, vainti vatareva iharo ke ke tivaqiro vi vaura. ³ Vi nahentiva naaruvaini vauvaro nai aahuva haika vo haikavano naaruvaini qovarama viro vaura. Vi haikava vaireva noraqora naare *dragonivano* vauvaro vira vaatavano evari vaata voqaara vauvaro vira qiata 7navu vauvaro, *okepaa/pomu* 10navuvata vira vaataqaa vauvaro vira qiatanavuqaa avuhainaara tovaqa 7navu aqute vaura.

⁴ *Dragoni* viva naaruvaini vaiharo nai vekaqohairo opu makau hininavu vohaa mantaraini vaura raupikero vataini aqukero, opu makau taara mantaraini vaura qaqi kora. *Dragoni* viva oru nahenti avuni himpitero vaiharo, viva vainti vatatairaqe ravaaqavuke naare tivakero vaura.

⁵ Vauvaro nahenti viva qorainti vainti vatavaro vi vaintiva vaireva, noruqaaviro *aini* kauru tuataqiro viharo ekaa naato vatanaakaqaa raqikiarirava vauvaro, *dragonivano* vainti vira ravaaqavuke naare tumanta *enseli* vika vaaka ani vi vaintira raqia vare vuru Kotiva nai avuhainaa taintaqaa oquviro vaunaini kora.

⁶ Raqia vare vuru kovaro vi nahentivaqai aiqututero qumina vataini, Kotiva nai virara iriharo qerama amito vataraqaa oru vaiharo 1,260 entanavu variqi vumanta viraqaata kogemake raqikiqi vi vauvaro vaura.

⁷ Vi nahentiva mini vauvaro naaruvaini nora iqokavano qovarama vura. Qovarama vuvaro *enseli* noravano, Maikeriva iqoka raqireva umanta *enseli* vonavu vira kahaqamake raqireka vuvaro

dragoni viva iqoka raqireva umanta *enseli* von-
avu vira kahaqamake nora iqoka raquqi vura.

⁸ Raquqi vuvaro Maikeriva nai *enselinavu* vataakero kempukaiqama kero *dragonivata*, vira *enselinavuvata* naatara kora. Vika naatara kero *dragoni*ara tiharo, Are nena *enselinavu* vataakera naaruvaini kiama ho vaivarave, tiro.

⁹ Minti tivakero *dragoni* vira nai norauha naaruvaihairo vara vaavi vatani aqukora. *Dragoni* viva haarua memaruvano vauvaro vira autu Navutaarave Sataanirave tura. Sataaniva ekaa maa vataraqaa variaka vika una tiva nimate vaivama vairo. Viravata, *enseli* vonavu vira aiqūqaa avataqi vukavata, naaruvaihairo vatani vara vaavi aqukora. ¹⁰ Vatani vara vaavi aquko-
manta te vaiha iriavauraro naaruvaihairo uva-
vano mintima tiro:

Vate Kotiva vaiinti nahenti kuvantu nimita-
taina entavama aniraivo. Kotiva mpeqaiqama
kero vaiinti nahentiqaa raqikiqiro vuanarove.
Kotiva atitai vaiintiva, vivavata vate noraiqa-
mama vivo. Sataaniva Kotira avuqaa vaiharo
vo enta vo enta entaqivata aatitairaqavata
tinavu qata vakaukaqaa uva vate vaura, enseli
vika vira naaruvaihai vara vaavi vatainima
aqukorave.

¹¹ Sipisipi Naati viva nai naare raukeharo
vika qora kaiqa vare vau uvara nunka ko-
manta, tinavu qata vakauka kia getaraiti, vi
uvara vaiinti nahenti tiva nimiqi vi vaurara
ti, vika Sataanira aatara kora. Vika kia nái
qaqi maa vataraqaa variqi virara noraiqaake
iriraiti, tinavu arukareka ivera, tenavu kia
getararave, ti vaura.

¹² Vika mintima keha Sataanira aatara korara ti, naaruvavauvo, arevata naaruvaini variakavata ne quaheha variate. Te maa vataravata nora namariaravata oho tiva nimitauro. Sataaniva ne varianaini vaiharo kankomakero irivaro viva nai taiqaarira entava aumanto vaivarora tiro, vira kaara vira voqamakero arara ite vaivaro vaivo, tiro.

¹³ Naaruvaihairo uvavano minti tumanta te tavaavauraro *dragoni* vira aato kenko tuvaro iri vuvaro tiharo, Ike, ti vara vaavi aqukaamanta vatainima vauro tivakero, viva himpiro qorainti vainti vatato nahentira vira avataqiro vi vaura.

¹⁴ *Dragonivano* vira avataqiro vi vaumanta nahenti vira kahaqireka memora aroka taaraqanta vira amura. Nahenti viva ata varero nai qerama amito vatara qumina kanta oru taaramo ihi hini ihiara vairaro *dragonivano* vira kia aruarire ti, aroka taaraqanta vira amura.

¹⁵ Vira amuvaro *dragoni* viva nai noqihairo namari vihi kovaro huvura namari voqaara vi nahentira avataqiro viharo raaqu varaarire tuvaro ¹⁶ vatavano nahenti vira kahaqiharo nai no aqaavu kero *dragonivano* nai noqihairo vihiko namarira ekaa nama taiqa kora.

¹⁷ Namari nama taiqa kovaro *dragonivano* nahentiara arara itovaro viva vira vaintaira hini kuka hampata iqoka raqireva viro, oru Kotiva tivato uvaravata, Karaitiva tiva nimi vau uvaravata iri vauka hampata iqoka raqireva vura.

¹⁸ *Dragon* viva raqireva vuva oru nora namari auvahini himpitero vaura.

13

Qaakau aantau vovano nora namariqihairo govarama vura

¹ Te vaiha taira tavaavauraro nora namariqihairo qaakau aantau vovano govarama vura.

Vi haikava vaireva, *okepaa/pomu* 10navu vira vaataqaa vauvaro vira qiata 7navu vauvaro, vo *pomu* vo *pomuqaa* avuhainaara tovaqa vauvaro, vo qiata vo qiataqaa Kotirara qora uva tivato autura, vo autu vo autu qara ntuva tovaro vaura.

² Te tavaavauraro vi haikara vaatavano vaireva, *lepati* vaata voqaara vauvaro, vira aiq*u* *bea* aiq*u* voqaara vauvaro, vira no *raioni* no voqaara vaura. Vi haikava mintiro vauvaro *dragonivano* nai voqaantemake variarire tiro, vira noraiqama kero nai kempuka amiro nai raqiku kaiqaravata vira amura.

³ *Dragonivano* nai kempuka qaakau aantau vira amumanta te tavaavauraro vi haikara qiata vo teqa kovaro vi qiatava qutuvi ruhiqau viro, qaiqaa qaqi tavanta viro ho vaura. Vira qiata vovano minturara ti, vataini vauka virara raukuvu vi haikarara kempukavanove tivakeha, vira avataqi vi vaura. ⁴ *Dragoni* viva nai kempuka qaakau aantau vira amurara ti, vataini vau vaiinti nahentika qaakau aantau vira autu tuahera keha tiha, Qaakau aantau mpeqavano uritarakero vaivo. Kia vovano raquqiro viharo vira ho aatara kaanarove, ti vaura.

⁵ Vi entara Kotiva qaakau aantau vira qaqi kovaro viva noraiqama viro vaiharo 42 torara variqiro viharo Kotirara vaaqu uva tiva amitaqiro vi vaura. ⁶ Viva nai no aaqaavu kero

Kotirarave, vira vatukarave, ekaa naaruvaini vaukarave, qora uva tiva nimitaqiro vi vaura.

⁷ Kotiva vira qaqi kovaro viva Kotira vaiinti nahenti hampata iqoka raquqiro vi vaiharo vika naatara kora. Qaakau aantau viva vika naatara kero noraiqama viro ekaa naato vatanaaka, eqarave, konkirave, vo vataini vo vataini vaukave, vo uva vo uva ti vaukave, viva ekaa vikaqaa raqiki vaura.

⁸ Te tairakaa vi haikava naantiara qovaraiqi-ainara tavaavaunara. Naantiara ekaa vataini vaika, vo vatanaa vo vatanaaka qaakau aantau vira quahama amitaqi viha vira autu tuahera kevara. Haaru maa vatara kia autuko entara Kotiva vaiinti nahenti autu vukuqi qara ntuva toka, vikaqaima qaakau aantau vira autu kia tuaheraqi vivara. Vi vukuva qaqi variqi vika autu qara ntuvato vukuva vaivaro tota Sipisipi Naati arukova, vivama vi vukuraqaa raqiki vairo.

⁹ Ni aatovano vairera, vi uvara iriata.

¹⁰ Vira ravaaqavuke rumpe vaiintiva vairamanta vika vira ravaaqavuke rumpama tevarave. Vira iqoka paipeqohai aruke vaiintiva vairamanta vika vira iqoka paipeqohai aruma kevarave. Vika mintiaqi vi vaimanta ne Kotira vaiinti nahenti kia popoharaiti, Kotirara kempukaiqamake iriqi vuate.

Qaakau aantau vovano vataqihairo qovarama vura

¹¹ Te vaiha taira tavaavauraro, qaakau aantau vovano vataqihairo qovarama vura. Vi haikara okepaa/pomu taaraqanta vaura. Vi haikara pomu

vaireva, sipisipi naati *pomu* voqaara vauvaro vira uvavano *dragoni* uva taanaara ti vaura.

¹² Viva mintima vauvaro qaakau aantau viva noraiqama viro hoqare qovarama vu aantau-raqai kaiqa vara amitareva iharo vira autuqaa ekaa vataini vaukaqaa raqikiqiro viharo hoqare qovarama vu aantaura vira qiata vo teqa kovaro tavanta vuvaro qaqi vau aantaura, virara vaiinti nahentiara tiharo, Ne vira autuqai tuaheraqi vuata, tura.

¹³ Viva nora kaiqa, vo kaiqa vo kaiqa varaqiro viharo vaiinti nahenti nivuqaa vaiharo tuvaro naaruvaihairo ihavano vataini tuvumanta vaiinti nahenti tave vaura.

¹⁴ Viva hoqare qovarama vu aantaura kahaqama amiteharo nora kaiqa varaqiro vi vaiharo vaiinti nahenti vataini vauka unaqaraiqama komanta vika vira quahama amiteha hoqare qovarama vu aantaura, vira iqoka paipeqohai qiata teqa kovaro tavantavu aantaura, vira autu virini qiarire ti, vira maraqurahaave varahaave autu amitora.

¹⁵ Vaiinti nahenti hoqare qovarama vu aantaura, vira maraqurahaave autuke vatovaro Kotiva qaqi kovaro naantiara qovarama vu qaakau aantauva nai aiho vuaqa kovaro maraqurahaavano qakiharo ho uva tiarirava vaura. Vaiinti nahenti vokika vira autu kia tuahera kareka ivaro maraqurahaavano vika ho arukaariravama vaura.

¹⁶ Vira naantiara qovarama viro vau qaakau aantauva vaiharo ekaa vaiinti nahenti, nora vaiintive, inaara vaiintive, airi airaira vatokave, vehi vaiintive, rumpato vaiintikave, qaqi vau

vaiintikave, viva ekaa vika vikara kempukaiqaa kero tiharo, Ne vaiqe te qara vo ni kauqu tanarainie ni tiriqaae ruva vataare, tivakero vika kauqu tanarainie tiriqaae qara ruva nimitora.

¹⁷ Qaakau aantau vira qara kia varo vaiintika viva qioqama tomanta vika kia ho koqaa autuke airaira vararaiti, kia ho nái airaira voka nimiha monu vare vaura.

¹⁸ Koqe avu aato vataa vaiintivano homa qaakau aantau vira qara okarara kankoma kero irianarove. Vi qarara okaravano vaireva, vaiinti *nampaama* vairo.

Vi *nampaava* vaireva 666.

14

Saioni aiqinaqaa ruvaaqumavi vaurara tura

¹ Te vaiha tavaavauraro Sipisipi Naati viva Saioni Aiqinaqaa himpите vaumanta vira hampata 144,000 vaiinti nahenti vauvaro vika tiriqaa Sipisipi Naati autuvata vira Qora autuvata qara ntuva tomanta vaura.

² Vika mini vaumanta te vaiha iriavauraro naaruvaihairo uvavano namari noravano aintaakaqaa aquvi aquvi iharo uva tuntema kero, ti vaura. Vi uvava naaruvavano karara karara tuntema kero, ti vaura. Vi uvava airi vaiinti *kitaa* ruquti vauntema kero, uva ti vaura. ³ Uvavano minti ti vaumanta vaiinti nahenti 144,000navu Kotira avuhainaa tainta avuqaa himpите vaiha, vika qaqi variqi vi vauka 4navuvata, vika nora vaiinti 24navuvata vika nivuqaa vaiha, qaraaka

ihī tivaqī vi vaura. Sipisipi Naati viva vika vatai-hairo kuvantu nimitōrara ti, 144,000 vaiinti nahenti vikaqai vi ihira ho tivaqī vi vaura. Vikaqai vi ihira ho irumanta vokuka kia ho vi ihira irura.

⁴ Vi vaiintika kia nahenti hampata niraiti, vika Kotiraraqai iriqi viha, Sipisipi Naati viva nai tainie vireva unaini vikavata vira avataqī vi vaura. Vatāini vau vaiinti nahentikaqihairo vika naane kuvantu kero ntita varero vuru Kotiravata Sipisipi Naativata nimura. ⁵ Vika kia una uva tuvaro kia vo uvavanovata vikaqaa vaura.

Enseli taaramonavu tavorara tura

⁶ Te [Ionika taira tave vaiha] vuruvi tavaavauraro *enseli* vovano virikanta ata varero ni vaura. Kotiva vira atitama kero vo vatāini vo vatāini vaukave, vo vatānaa vo vatānaaka eqarave, konkirave, ekaa vo uva vo uva ti variakave, ekaa vikara koqe vakaaka vaiinti nahenti ekaa enta qaqi variqi vi vai vakaakara tiva nimitane tivakero vira atitovaro viva virikanta ni-haro ⁷ noraiqaakero naveraitiharo, Kotiva vaiinti nahenti *ko* tiarira entava aniraimantara ti, ne Kotirara qeteha vira autu tuahera kaate. Vīvama naaruvavata, vatavata, nora namarivata, ruvu namarivata, autu kero vataivave. Viraqai quahama amiteha tinavu Variqavano vaivo tiate, tiro.

⁸ Minti tuvaro vira naantiaraini *enseli* vovano vira avataqiro viharo mintima tiro: Oho, Babironi vatukavano taiqa viro vehiqama vivo. Vi vatukava vaaqu kaiqaiqai varaqiro viharo ekaa vo vatānaa vo vatānaakara ti *uaini* naate tumanta vika vira neha vikavata hampi qaramaqi ni vaurave, tiro.

⁹ Minti tuvaro vitanta naantiaraini *enseli* vovano vitanta avataqiro viharo noraiqaakero naveraitiharo, Oho, vaiinti vovano qaakau aantauvata vira maraqurahaa aututaa haikaravata quahama amiteharo virara ti variqave tivakero vira qaravata nai tiriqaae, nai kauqu tanarainie, varairera, ¹⁰ Kotiva vi vaiintirara voqamakero arara itairaro virara ti *uaini* neharo ti arara ite vaina okarara tavaanarove tianarove. Kotiva kiama qihaaqama kero vi vaiintira ruqutiraitiro, voqamakero vira ruqutuanarove. Kotiva vi vaiintira ruqutu kairaro viva takuqi vai *enselika* nivuqaavata, Sipisipi Naati vira avuqaavata vaiharo, *salfa* * orivano iha ite vainaraqi vaiharo noraiqaakero qantura riharo varianarove.

¹¹ Mintima variqiro viraro vi ihava kia qimparaitiro qaqi itaqiro viraro, vira muravanovata ekaa enta qaqiqai oru vuanarove. Vaiinti nahenti qaakau aantauvata vira maraqurahaavata quahama nimiteha tinavu variqave tivakeha vira qaravata vareka, vika aatitainaraqaavata entaqivata nora iha itainaraqi vaiha kia aaraaravata vairaiti, ekaa enta antura ruvaqi vivarave, tura.

¹² Vi uvara irihama te Ionika niara tiha, Ne Kotira vaiinti nahenti Kotira uva avataqi vuaterama, turo. Ne Ihurara kempukaiqamake iriqi vuaterama, turo.

¹³ Ho *enseli* viva minti tumanta te vaiha iriavauraro naaruvaihairo uvavano tiriara mintima tiro: Maa uvara qara ntuva taane. Maa entaraqaahai vaiinti nahenti Kotira kaiqa vara

---

* **14:10:** *Salfa* orivano ite vaivaro voqamakero hunkavi vai aihova qovaraiqi vaira.

amitaqi vi vuru qutuvika, vika vaivaro Kotiva vika koqema nimitaanarove, tiro.

Enseli viva minti tuvaro Kotira MaraQuravano tiharo, Quqaama tiarao. Vi vaiinti nahentika vukaari utuqi vi, oru auraara vaivarave. Vika vare kaiqava koqe kaiqa vairara ti, vika homa oru auraara vaivarave, tiro.

Vataihairo kara qantu varaainarara tura

¹⁴ Minti tumanta te vaiha tavaavauraro uromuravano vauvaro viraqaata vovano oquviro vaura. Vira virivano vaireva, te Vataini Vatatai Vaiintika vauro tu vaiintira viri voqaara vauvaro vira qiataqaa *kori* origohai avuhainaara tovaqa aututova vauvaro viva nai kauquqi kara qantu-aina paipera voqamakero vaihora tuatero vaura.

¹⁵ Mintuvaro viraqaahairo Kotira Naavuqihairo *enseli* vovano vevarero oru tonavuqaa oquviro vau vaiintirara noraiqaakero naveraitiro tiharo, Kara qantuaina entava aniraivo. Nena paipeqohaira kara qantu varera uruane. Vataini karavano mpeqaiqama vivo, tiro. ¹⁶ Minti tuvaro tonavuqaa oquviro vau vaiintiva nai paipe aqukeharo vataini vau karara teqakero qantu varero uriro.

¹⁷ Viva mintumanta te vaiha tavaavauraro Kotira Naavuqihairo *enseli* vovano vevarero vivavata nai kauquqi kara qantuaina paipera voqamakero vaihora tuate vaura.

¹⁸ Viva vevarovaro *enseli* vovanovata ihaqaa raqiki vauva, viva *ofaa* taintaqaahairo anirero *enseli* vovano paipe vaihora tuatorara noraiqaakero naveraitiro tiharo, Vataini otuntera

nena paipeqohaira *uaini* tava ekaa teqa varera uruane. *Uaini* tavavano mpeqaiqama vivo, tiro.

¹⁹ Minti tuvaro *enseli* vovano vataini nai paipe aqukeharo *uaini* tava naaquntaqaahairo tegakero varero Kotiva nora rahiti keharo tatiaina tanuraqi vuru aqukora. Vi tanuva vaireva, Kotira arara voqamakero itaarira tanuva vauvaro ²⁰ viraqi aqukovaro *uaini* tava vira rahiti kero tati vaura. Vi tanuva nora vatuka aaqaini vauvaro viraqihairo tatito namariva naarevano otu viharo huvura namarivano vaiinti vaata ekaa nampiqama kero qiataqai qoqaa vaintemakero, otu viharo nai niaraini 300 *kilomita* muntu taiqora.

15

Ekaanaini vaiinti nahenti qoraiqama nimitare i haikarara tura

¹ Te Ionika vaiha naaruvaini tavaavauraro nora haika aahuva haika vovano qovarama viro vaumanta te vira tave, kauqu runkinkiriha variavaunara. *Enseli* 7navu mini vaiha vaiinti nahenti qoraiqama nimitaaina haikara 7navu tuate vaura. Vi haikara *enseli* vinavuka vaiinti nahenti ekaara nimivaro Kotiva vaiinti nahentiara arara itaarirava taiqa vuanaro.

² Vinavuka vi haikara tuate vaumanta te tavaavauraro *karaasi* varuva namarivano vauvaro viraqi voqi voqi iha ite vaumanta vaiinti nahenti airitahaa qaakau aantau aatara koka *karaasi* namari aovahianta vaura. Vika qaakau aantauvata, vira maraqurahaavata, vi haikarara iriha *nampaa* autu qara ntuvatoravata, aatara

koka oru mini vaiha, náí kauquqi Kotiva nai nimu *kitaara* voqaara tuateha vaura.

³ Vika mini vaiha Kotira kaiqa vaiinti Mosira ihivata, Sipsisipi Naati ihivata, tivaqi viha mintima ti:

Noravauvo, are ekaa kempuka vataavave. Ai kaiqavano nora kaiqa vaimantara ti, tenavu vira taveha kauqu runkinkiri i vauro. Are ekaa naato vatanaaka Avuhainaavama vari- arao. Ai kaiqa okaravano vaireva, avuqavu okara quqaa okaraqaima vaivo.

⁴ Noravauvo, tavave kia ai aatu qetaraitiro varianarove? Ekaama ai aatu qeteha vaivarave. Tavave ai autu kia tuahera kaanarove? Ekaama ai autu tuahera kevarave.

Ariqi kia qora okaravanovata vairaitiro, koqe okaravanoqai vaivo. Are avuqavuqaa kera vare variana kaiqava qoqaa vairara ti, ekaa naato vatanaaka ai kaiqa taveha, vika oru ai avuqaa vaiha, ai quahama amiteha ai autu tuahera kevarave, tura.

⁵ Vika minti tivake ihi tiva taiqa komanta te tavaavauraro naaruvaini Kotira Naavu qentivano qantua vivaro Kotira turuaravano qoqaa vaura.

⁶ Mintumanta *enseli* 7navu vaiinti nahenti qo- raiqama nimitare u haikara, qora haika 7navu tuatoka, vinavuka Kotira Naavuqihai vevarora. Vinavuka utavaaqavano vaireva, takuqi vau utavaaqava vauvaro vinavuka mimiraini *kori* oriqohai aututo hoqukara ruvutova vaura.

⁷ Mintima vauvaro qaqi variqi vi vauka 4navuqihairo vovano tanu 7navu varakero *enseli* 7navu nimura. Tanu vinavura *kori* oriqohai

aututova 7navu vauvaro vi naavuraqi ekaa enta qaqi variqiro vi vaiva Kotiva arara ite vaiva mpiqaviro vaura.

⁸ Tanu vinavura *enseli* vika nimuvaro Kotira mpeqa okaravano takuqi vauraqaahairo muravano oru viharo Kotira Naavuqi mpiqa vura. *Enseli* 7navu vaiinti nahenti qoraigama nimitare u haikara raurukeva qaqi vaurara tiro, vovano vi naavuraqi oriqetaarirava kia ho vaura.

16

Tanu 7navuara tura

¹ Mintumanta te iriavauraro Kotira Naavuqi-hairo uvavano noraiqaakero naveraitiharo *enseli* 7navuara mintima tiro: Kotira arara ite vai tanura 7navu, nenavu vare muntu vataini rauru kaate, tura.

² Minti tuvaro avuni vau *enseliva* nai tanu varero muntu vataini rauru kora. Rauru komanta vaiinti nahenti qaakau aantau vira qara vare vira maraQurahaa quahama amiteha tinavu variqave ti vauka, vika vauvaro vika vaataqaa qora numuaravano govarama viro ite vaura.

³ Mintuvaro *enseli nampa* 2 vano muntu nai tanu nora namariqaa rauru kovaro qutuvu vai-intira naare voqaara nora namarivano naare namariqama vumanta viraqi ekaa qaqi vau haikauka qutu vura.

⁴ Mintuvaro *enseli nampa* 3 vano taatika namariqaavata ruvu namariqaavata muntu nai tanu rauru kovaro vi namarivavata naareqama vura.

⁵ Mintumanta te iriavauraro ekaa namariqaa raqiki vau *enseliva* Kotirara tiharo,

Ariqi kia qora okaravanovata vairaitiro, koqe okaravanoqai vaivo. Are qaqi variqira vi variaravave. Haaruvata are qaqi variqira vi vauravave. Are vaiinti nahenti ko tiva taiqakera, are avuqavuqama kera vi haikaraqohaira vika ruqutihara náí koqaa nimi variarao.

⁶ Vika ai vaiinti nahentivata, ai uva qoqaiqama vau vaiintikavata, arukovaro vika naarevano nteharo taiqa vurave. Vira kaara are vika náí ruqutihara naare nimiamanta vika namakaarara, te huviqorave turo, tiro.

⁷ *Enseli* viva Kotirara minti tumanta te iriavauraro *ofaa* taintaqihairo uva vovano tiharo,

Noravauvo, are ekaa kempuka vataava vaiharama, are avuqavuqama kera quqaiqama kera ko ti variaravama variarao, tiro.

⁸ Minti tuvaro *enseli nampa* 4 vano vuru nai tanu kuari avuqaa rauru kovaro Kotiva kuari vira kempukaiqama kovaro kuarivano voqamakero iteharo vatani vau vaiinti nahentika tatoqake vaura.

⁹ Kuarivano vaiinti nahenti tatoqe vaumanta vika tiha, Oho, Kotiva vaaquqama vuarire. Vivama *enseli* vika nitite vaimanta vika náí tanu rauruke variavaro qora haika, vo haika vo haikavano qovaraiqi vaivo, tivakeha vika náí qora kaiqa varora qaqirake Kotira autu tuahera kaataara vaumanta kia mintura.

¹⁰ Vika mintuvaro *enseli nampa* 5 vano nai tanu muntu qaakau aantauvano avuhainaa taintaqaa oquviro vuraqaa rauru tovaro qaakau aantauvano raqiki vau vataraqaa konkira aruqiro vi vaura. Konkira aruqiro vi vaumanta vaiinti

nahenti voqamake antura ri vaiha náí maaqiri nkaqe vaura.

¹¹ Mintiaqi viha vika náí antura ri vaura kaaravata, náí numuara itora kaaravata, Kotirara vaaquqama vuarire tivakeha, vika kia náí qora kaiqa vare vaura qaqira karaiti, qaqiqai vi kaiqara varaqi vi vaura.

¹² Vika mintuvaro *enseli nampa* 6 vano nai tanu taatika namari, Iufaretisi Namariqaa rauru kovaro vi namariva aaharauqama viro avuhainaa vaiintinavu kuari avu urinaihainauka aara qerama nimitora.

¹³ Mintumanta te tavaavauramanta vaana taaramonavu eqavoka voqara *dragoni* noqihairovata, qaakau aantau noqihairovata, una paropeti vaiinti noqihairovata, qovaramavi vaura.

¹⁴ Vi vaanauka Sataanira vaananavu nora kaiqa vare vauka qovaramavi, oru ekaa naato vataini avuhainaa vaiinti vaikara tiha, Varaiqenavu ruvaaqumavi Kotira vataake iqoka raquare, tura. «Te Ionika taira taveha naantiara qovaraiqiaina haikara tavaavaunara.»

Kotiva ekaa kempuka vataiva *ko* tiaina entava aumanto vaira vaana taaramo vinavuka ekaa vataini vaika avuhainaa vaiinti vika náí iqoka vaiinti vataake ruvaaqumavi Kotira vataake iqoka raqireka autivarave.

¹⁵ «Karaitiva nai orurantero tuvuaína entarara mintima tiro:» Ho iriate, te muara vaiinti aanantamake evaara tuvirerave. Vaiintivano kia vaitaraitiro, avu viti viri iharo nai utavaaqaqaa koqema kero raqiki vairava, viva quaheharo varianarove. Vi vaiintiva vi entaraqaa vaiinti

nahenti nivuqaa kia toka niraitiro, kiama kaurira haikavata varaanarove, tura.

¹⁶ Te tavaavauramanta vaana taaramonavu oru uqitakanta, Hiparu uvaqihai *Amagedonive* tu vataraqaa, mini oru vaiha, ekaa avuhainaa vaiintinavu ruvaaqumake iqoka raqireka auti vaura.

¹⁷ Mintuvaro *enseli nampa 7* ekaara viti-hainaava nai tanu viri kanta rauru kovaro Kotira Naavuqi avuhainaa taintaqihairo uvavano no-raiqaakero tiharo, Ho taiqama vivo, ¹⁸ tuvaro viraqaahairo aaquakaavano vatete uti vauvaro naaruvavanovata vatete karara karara ti vauvaro vaturavanovata nai noraiqaakero uti vaura. Maa vatara autuko entaraqaahai vaiinti nahenti variqi viha kia minti vaturava qovaraiqura tavorave. Vi entara vaturavano utiharo nai anoma kero qoraigama kero uti vaurarama turo.

¹⁹ Vaturavano utiharo nora vatuka taaramon-avuqaa nkahi kovaro ekaa naato vataini nora vatuka, vo vatuka vo vatuka vauva raputamavi vehiqama vura.

Mintiaqi vuvaro Kotiva kia Babironi vatukaravata tauru karaitiro, viva voqamakero arara itovaro vi vatukarara tiharo, Arevata ti arara ite vaina *uainira* naane, tivakero vi vatukaravata vehi autukora.

²⁰ Mintuvaro ekaa namari avutaqi inaara vatanavu vauka *tuqaakamavi/uqaaramavi* kia vauvaro, ekaa aiqinavata *tuqaakamavi/uqaaramavi* kia vaura.

²¹ Mintuvaro naaruvaihairo *taaru/kaampura* vira maaravano 50 kilo vauva nti vaiharo vaiintiqaa hiqinti hiqinti i vaura. Minti vaumanta vika Kotirara qora uva tiva amite tiha, Oho, viva

voqamakeru tinavu ruqutiharo qoraiqama timate vaivo. Viva vaaquqama vuarire, ti vaura.

17

Hampi qaramaqiro ni vau nahentirara tura

¹ Mintuvaro *enseli* 7navu tanu 7navu tuatokaqihairo vovano te variavaunanaini anirero tiriharo, Aniraqe te hampi qaramaqiro ni vai nahentira ruqutuaina okarara ai umiqaare. Vi nahentiva nora taatika namari vo namari vo namariqaa oquviharo vairave.

² Ekaa naato vataini variaka avuhainaa vaiintinavu, vika vi nahentira vataake hampi ni variarave. Vi nahentiva hampi nuvaqiro viharo nai *uaini* ekaa vataini varia vaiinti nahentika nimiranta vikavata vi namarira neha vueraiqama vi variarave, tiro.

³ Minti tuvaro Kotira Maraquravano kempukaiqaakero ti vataakero vauvaro *enseli* viva ti tivita varero qumina vataini vuru komanta te mini vaiha tavaavauraro nahenti vovano qaakau aantau vo vira tauvaqaqaa oquviro vaura. Vi aantauva, naare aantauvano vauvaro viragaata vaaqu autu, vo autu vo autu qara ntuva tovaro vaura. Vi aantauva vaireva, qiata 7navu vauvaro vira *komu* kauqurutanta vaura.

⁴ Qaakau aantauvano mintima kero vauvaro nahenti viva naare tavunavata ihiga (*blu*) tavunavata nonkutero vaiharo nora monu aguto orira, *korive* vo ori vo orive, viragohairo nai vaata *vahehema/vaataiqama* tero vaiharo nai kauquqi *kori* oriqohai aututo *kaapura* tuatero vaura. Vi *kaapuraqi* nai hampi qaramaqi ni

vauraqihairo qora haika, vo haika vo haikavano mpiqa viro vaura.

⁵ *Kaapu* vira tuatovaro vira tiriqaa autu vo, qara ntuva tovaro vaura. Vi autura okaravano kukeqatova mintimama vairo:

Maa Babironi nora vatukave.
Ekaa hampi qaramaqa ni variakave,
ekaa qora okara auti variakave,
vika variavaro maa nahentiva
vika novama vaivo.

⁶ Vi uvava mintima vaumanta te tavaavauraro vi nahentiva airi vaiinti nahenti naare nama kerora tiro, viva vueraiqaaviro vaura. Kotira vaiinti nahenti naareve, Ihura uva iriqi vi vaura kaara aruko vaiinti nahentika naareve, vi naarera vi naarera vi nahentiva nama kero vueraiqaaviro vaura.

Vi nahentiva vaumanta te vira taveha, voqamake kauqu runkinkiri i variavauraro ⁷ *enseli* viva tiriara tiharo, Nantiharae vi nahentirara nena kauqu runkinkiri i variarao? Are iri vairage te vi nahentira okara kukeqa taaravata, nahenti viva vi aantaura tauvaqaaqaa oquviro vaira, vira qiata ⁷navuvata, *pomu* ¹⁰navuvata vai aantaura vira okaravata, ai tiva amiare.

⁸ Are tavaana aantauva, viva haaru qaqa variqiro vi vaurave. Vate viva kia qaqa variqiro vi vairave. Naantiara viva nora *Ruvuqihairo/ Mpumpiqihairo* ururero nai vehiqama vuainanaini vuanarove. Qaakau aantau viva qovarama viramanta vataini vaika hininavu vi aantaura taveha nai kauqu runkinkiri i vaivarave.

Haaru kia maa vatara autukero vato entara Kotiva vaiinti nahenti hininavuara vika tinta vaiinti nahenti vaiha ekaa enta qaqi variqi vuate tivakero, vika autu vuku voqi qara ntuva tora. Vaiinti nahentika vika nutuvano kia vi vuku-raqi vaika, vikama qaakau aantau vira taveha, náí kauqu runkinkiri i vaivarave. Vi aantauva haaru variqiro vurave. Maa entara viva kia qaqi variqiro vi vairave. Naantiara viva qaiqaa govarama viramanta vi vaiinti nahentika virara nai kauqu runkinkiri i vaivarave.

⁹ Koqe avu aato vataava vivaqaima maa uvara okarara ho irianarove. Qaakau aantau qiata 7navu okara vaireva, aiqina 7navu vaivaro nahenti viva aiqina vinavuraqaa oquviro vairave. Qaakau aantau qiata 7navu okara vovata vaireva, avuhainaa vaiinti 7navu variarave.

¹⁰ Vi vaiintinavuka 7navuqihai vokuka 5navu arukovaro vohaiqavano kia qutu viraitiro qaqi vaivaro, vovano govaraiqiarirava qaqima vaivo. Naantiara viva govarama viro inaaraiqagai vaiharo raqikiqiro vuanarove.

¹¹ Qaakau aantau viva haaru qaqi variqiro vi vaurave. Vate kia qaqi variqiro vi vairave. Naantiara vivama avuhainaa vaiinti *nampa* 8 gama vuanarove. Viva avuhainaa vaiinti 7navu vohaa ankuvanoma varianarove. Viva qaiqaa govarama viro nai vehiqama vuainanaini vuanarove.

¹² *Okepaa/ Komu* 10navu tavaana okarava vaireva, avuhainaa vaiinti 10navu variarave. Maa entara vi vaiintinavuka kia noraiqamavi vovata vovataqaa raqikiqi viraiti, qaqi variarave. Naantiara vinavuka noraiqamavi vohaa kuari

avuarāqai qaakau aantau vataake raqikiqi vivarave.

¹³ Avuhainaa vaiinti 10 vinavuka variqi viha, vohaa avu aatoqaa irikeha, qaakau aantau vira kahaqireka iha nái kempuka vira amivarave.

¹⁴ Vinavuka Sipisipi Naati hampata iqoka raqivarave. Sipisipi Naati viva Noravano vaiharo ekaa nora vaiintiqaaave, ekaa avuhainaa vaiintiqaaave, raqiki vaivara tiro, viva vinavuka kempuka taiqa keharo naatara kaanarove. Vi entara Sipisipi Naati viva iqoka raquqi vi vairamanta viva naarama kero kaama tai vaiinti nahentika, virara kempukaiqaake iriqi vi vaika, vikavata vira kahaqama amiteha vinavuka naatara kevarave, tiro.

¹⁵ *Enseli* viva tiriara minti tivakero qaiqaa tiharo, Hampi qaramaqiro ni vai nahentiva oquviro vai namarira, taatika namari vo namari vo namari okara vaireva, ekaa naato vatanaaka, eqarave konkirave, vo uva vo uva ti variakave, variarave.

¹⁶ Qaakau aantauvata *pomu* 10navuvata tavaarauka, vika vaiha hampi qaramaqiro ni vai nahentirara voqamake iri qoraiqama amitevarave. Vika vira navutaiqama amiteha vira vehiqamake vira qaqi kaivaro tokama varianarove. Vika vira vehiqama amiteha vira vaata mati namake, ihaqohai vira tatoqa aqukevarave.

¹⁷ Kotiva vikara tinta hantuqavano vaina kaiqara varaate tiro, vika qaqi kairamanta vohaa avu aatoqaa irikeha vika nái kempuka qaakau aantau vira vuru amivaro viva raqikiqiro viraro Kotira uvavano vivauma varianarove.

18 Vi nahentira tavaana okarava vaireva, viva vatuka noravanoma vaivo. Vi vatukava ekaa naato vatanaaka avuhainaa vaiintiqaa raqikiqi vi vai vatukavama vaivo, tiro.

18

Babironi vatukavano vehiqama vuainarara tura

¹ Te vi haikara vi haikara tave, qaiqaa tavaavauraro *enseli* vovano naaruvaihairo tuvi vauvaro vira noraiqama kero kempuka amuvaro viva vahehemato haikava voqamakero takuqiharo ekaa vata maata ataamake vaura.

² Viva noraiqaakero naveraitiharo, Vi vatukava vehiqama vivo. Babironi vatuka nora vatukavano vehiqama vivo. Vate vi vatukaraqi vaananavuqai variqi vi variamanta qora uvirivanovata vi vatukaraqi variqi vi variavo.

³ Haaru vi vatukava nai *uaini* ekaa naato vatanaaka nimumanta vika vira hampata hampi qaramaqi ni vaurave. Ekaa naato avuhainaa vaiinti vikavata vira vataake hampi qaramaqi ni vaurave. Vi vatukava hampi qaramaqiro ni vau okararaqaahai, monu kaiqa vare vauka, airi monu vare vaurave, tiro.

⁴ *Enseli* viva minti tumanta te vaiha iriavauraro naaruvaihairo uva vovano mintima tiro:

Ti vaiinti nahentitaario, vi vatukaraqihai qaqirake aniate. Ne vira vataake vaiha qora kaiqa varevorave. Ne vi vatukaraqi vaiqe hauri te vira ruqutiha nivata ruqutuarorave.

⁵ Vi vatukara qora kaiqavano uritara kero virikanta oru mpiqa vivaro Kotiva vira qora kaiqa kia tauru karaitiro, qaqiqai iritaivo.

⁶ Vi vatukava ni qoraiqama nimitaintemake, nevata nai vira qoraiqama amitaate. Viva vohaa tataa ni nimirara iriha ne vira nái taara tataama amiate. Viva qora namari qerama kero ni nimirara irihama, ne vira nái qora namari voqavatama amiate.

⁷ Viva nai autu viriniqamake vairave, viva nariara quaheharo koqe haika vaheheqiaina haikara vatairave, virara irihama, ne vira autu vatainiqaake aihavira haika voqavata vira amiate. Viva nariara tiharo, Tema avuhainaa nahentivano vauro. Kiama te tentoqa nahenti vauro. Maaravano kia tiqaa vairaqe iqi ratararave, ti vairave.

⁸ Vi nahentiva minti ti vairara tiro, vohaa entaqaa qora haika, vo haika vo haikavano viraqaa qovaraiqianarove.

Aihavuaina haikavave, muntuka qoraiqiaina haikavave, karara nararaiqiariravave, vi haikava vi haikava vi nahentiraqaa qovaraiqiraro ihavano vira tatoqa aqukaanarove. Viraqaata uva vataarirava vaireva, viva Noravano Kotiva kempukavano vaivo.

⁹ Ekaa naato vatanaaka avuhainaa vaiinti vi nahentira vataake hampi qaramaqi ni vaiha qora kaiqa vare vaika, vika vaiha tavaivaro vi vatukava iha ite vaiharo mura oru vi vaira tavehama iqi ratevarave.

¹⁰ Vika niara kanta vaiha vi nahentiva voqamakeru aihavira haika varaainara taveha qeteha

vaivarave. Vika tiha,

Oho, oho, Babironi vatuka maavao, Are nora vatuka kempuka vatukavano variararo vate vohaa kuari avuara ai vehiqama kaivara taiqa vuarao, tivarave.

¹¹ Maa vataraqaa monu kaiqa vare vaika ike mpo tivaqi viha tiha, Oho, vi vatukaraqihairo kia voqavanovata tinavu airaira qaiqaavata koqaa-make varevarave tivakeha virara iqi ratevarave, tivarave.

¹² Vika airairavano vaireva, *kori* orive, *silvaa* orive, koqe ori vo ori vo orive, kauvukaarive, koqe tavuna vo tavuna vo tavunave, naare tavunave, ihiqa (*blu*) tavunave, koqe untavi katari-rave, *elefani* aaraiqohai autute haikarave, koqe katariqohai autute haikarave, *baraasi* orive, *aini* orive, eqarorive, vi orira vi oriraqohai autute haikarave, ¹³ karaqaa aatake ne haikarave, iha quaraivaro koqe unta iaina haikarave, koqe untavi haikara vo haika vo haikave, *uainive*, *orivi* vahaverave, *uiti* auruavata hantavatave, purumakauve, sipisipive, *ohivata* iqoka *kaarivatave*, kaiqa vaiinti varareka monu aqukeha ntite vairave, ekaa vi haikara vi haikara vi vatukava kia qaiqaavata koqaa iva varianarove.

¹⁴ Monu kaiqa vareka vi vatukarara maantima tivara: Oho, ai muntukavano vai airairara are kia qaiqaavata vi haikara varenarave. Are vaheheqi variana haikavave, are airi airairara vataara haikavavata taiqavivo. Kiama qaiqaavata qo-varaiqianarove, tivarave.

¹⁵ Vi entara vi vatukaraq i vaiha vo airaira vo airaira nimiha nora monu vare vai vaiintika, vika niaraini vaiha vi vatukara qoraiqama kaainara

taveha, voqamake qeteha iqi ratevarave. Vi entara vika qutuvi vaiintirara iqi ratentemake iqi ratevarave.

¹⁶ Vika mintima tivarave:

Oho, oho, nora vatukavauvo, are koge utavaaqa naare utavaaqave, ihiqa (*blu*) utavaaqave, nonkutaararo are vaheheqi variana haikava *kori orive*, vo orive, kauvukaarive, takuqi vaivara variararo ¹⁷ ai vohaa kuari avuara ruqutiharoma ekaa vi haikara vi haikara raumpirima kaivo, tivarave.

Sipiqaa raqiki vaikavata, ekaa *sipiqi* ni vaikavata, ekaa *sipiqi* kaiqa vare vaikavata, vika niara kanta vaiha ¹⁸ tavaivaro vi vatukava iha iteharo mura oru vi vaira mura vira tavehama tiha, Maa vatukava nai nora vatukavano vaivaro kia vo vatukavano vira aatara kaarirava vaivaro vehiqama vivo, tivarave.

¹⁹ Minti tivake vika nái qjataqaa hanta aqute iqi rateha tiha,

Tenavu vi vatukarara mpo ike, tiva amitauro. Vi vatukava airi airaira varaqiro vi vaumanta vo *sipi* vo *sipi* qokavara vira airaira vara vuru keha nora monu viraqihai vare vaurave.

Vi vatukava nora vatuka vaivaro vate vohaa kuari avuara vira ruqutu taiqa kaivaro vehiqama vivo, tivarave, tiro.

²⁰ «Naaruvaihairo uvavano tiriara vi uvara vi uvara naantiara qovaraiqiainara tiva timi taiqakero vo uvavata mintima tiro:»

Vi vatukava vehiqama viro taiqa virara ne naaruvaini vaika quaheha variate.

Kotira vaiinti nahentivata, Ihuva noraiqamakai vaiintikavata, Kotira paropeti vaiintivata, ne ekaa quaheha variate.

Vi vatukava ni qoraiqama nimate vaira kaara Kotiva nai vira koqaa amivo, tiro.

²¹ Uvavano naaruvaihairo minti tumanta *enseli* noravano nai ori nora utu varero nora namariqi vara vaavi aqukero tiharo,

Maantima kero Kotiva Babironi vatuka kempukaiqama kero aqu kairamanta vira kia qaiqaavata tavevarave.

²² Babironi vatukavauvo, ihi tiha *kitaa* ruquti vairavata, *aanumaara/noma* vuage vairavata, ariqihai kia vi uvara qaiqaavata irivarave.

Kaiqa vaiinti vo kaiqa vo kaiqa okara tave vaika kiama qaiqaavata ariqi kaiqa varevarave.

Nora orihaavano *uiti* auru rakaviharo uva ti vainara, vi uvaravata kia ariqihai qaiqaa irivarave.

²³ Ova qumpike vataivaro itaainara kia ariqihai qaiqaa tavevarave.

Naata vaati nai vare nai vare i vai uvara, kia ariqihai qaiqaavata irivarave.

Ariqihai monu kaiqa vare vau vaiintikara, vataini variaka vikara nora vaiintima variavo ti vaurave.

Are hepi kaiqave, qantoka kaiqave, quaha kaiqave vareharama ekaa vataini variaka unaqarama kehara qora aaraqaa ntita vare vi varianarave.

²⁴ Kotiva tavaivaro nai vaiinti nahentive, nai paropetinavuve, ekaa naato vataini variakave, vika arukaa naareva ariqi vairara tiro, Kotiva

ai Babironi vatuka vehiqama kaivo, tiro.

*Babironi vatukavano taiqa vuainarara naaru-
vaini noraiqamake quahevara*

19

¹ *Enseli* noravano minti tumanta te iriavauramanta naaruvaini vau vaiinti nahentika airitahaa naveraitiha,

Kaiqenavu tinavu Variqa autu tuahera kaare.

Viva tinavu kuvantukero tivitaiva vaivaro vira mpeqa okaravano takuqi vaivaro vira kempukavanovata uritara kero vairave.

² Viva ko tiharo avuqavuqama kero, quqaiqama kero ko ti vaivave.

Babironi vatuka nora vatukavano hampi qaramaqiro ni vai nahentira voqaara vaagu kaiqa vare vaumanta ekaa naato vatanaaka vira hampata hampi nuvaqi vi vaiha qoraiqama vi vaura kaara Kotiva vi vatukaraqaa uva vateharo vira ruqutu kaivo.

Vi vatukava Kotira kaiqa vaiinti airitahaa arukora kaara Kotiva vi vatukara nai koqaa amiharo vira ruqutu kairave, ti.

³ Vika minti tivake qaiqaa naveraitiha,

Kaiqe tenavu Kotira autu tuahera kaare.

Vi vatukaraqai iha ite vairaro vira muravano kia taiqa viraitiro, ekaa entama virini oru vuanarove, tura.

⁴ Vika vi uvara minti tumanta nora vaiinti 24navuvata, qaqi variqi vi vauka 4navuvata, vika vatakanta hiqirivi vauvaro Kotiva nai avuhainaa taintaqaa oquviro vaumanta vika vira quahama amiteha tiha,

Quqaave. Kaiqe tenavuvata Kotira autu tua-hera kaare, ti.

⁵ Vika minti tuvaro Kotira avuhainaa taintaqi-hairo uva vovano mintima tiro:

Ne Kotira kaiqa vara amite varia vaiinti nahentikave, ne Kotira aatu qete varia vaiinti nahentika nora vaiintive inaara vaiintive, ne ekaa Kotira autu tuahera kaate, tiro.

Sipisipi Naativano nahenti varairamanta nora kara nerara tura

⁶ Uvavano minti tumanta te vaiha iri variavauraro airi vaiinti nahenti uki vaiha uva tuntmakeve, nora namarivano aintaakaqaahairo aquvi aquviharō uva tuntama kerove, naaruvavano karara karara tuntama kerove, uva vovano tiharo,

Kaiqe tenavu Kotira autu tuahera kaare.

Tinavu Variqa noravano ekaa kempuka vataava, viva ekaa haikaqaa raqiki vairave.

⁷ Kaiqe tenavu vira autu noraiqama keha quaheha variqi vuare.

Sipisipi Naativano nahenti varaarira entava aniraivaro vira varaarira nahentiva qerama tero vaivo.

⁸ Vi nahentira koqe utavaaqa, hanta utavaaqa takuqi vaira, nonkutero variarire tiro, vira amirave, tiro.

„Vi nahentiva vaireva, ekaa Kotira vaiinti nahentima variarave.„ Koqe utavaaqa, hanta utavaaqa okara vaireva, Kotira vaiinti nahenti koqe kaiqa vare variavama vairo.

⁹ Vi uvava minti tuvaro *enseli* viva tiriara tiharo, Maa uvara qara ntuva taane: Sipisipi Naativano nahenti varaaina ovataraqaa naarama

taarirauka, vi vaiinti nahentika quahehama vaivarave, tivakero viva vo uvavata tiharo, Vi uvara Kotira uva, quqaa uvama vaivo, tiro.

¹⁰ *Enseli* viva minti tumanta te vira aiqutaraini hiqirivi vaiha, vira quahama amiteha vira autu tuahera kaare tiavauraro viva aqao tiro, Kia mintiane. Te ai kena kaiqa vaiinti vaiha, te aivata ai qata vakaukavata aanante Ihura uva tiva nimiqi vi vauraukama vauro. Are Kotiraraqai ti Variqave tivakehara vira quahama amitaane.

Haaru Kotira Maraqravano paropeti vaiintinavu kahaqama nimite vaumanta vika Kotira uva tiva qoqaiqamake vaurave. Vira voqaan-tema kero, Kotira Maraqravano tinavuvata kahaqama timite vaimanta tenavu Ihura uva tiva nimiqi vi vaunarave, tiro.

Hanta ohi tauvaqaaqaa oquvi variainarara tura

¹¹ *Enseli* viva minti tumanta te vaiha tavaavauraro naaruvavano qantuara viro vauvaro hanta ohivano qovarama viro vaura. Vira tauvaqaaqaa vaiinti vovano vauvaro virara Kotirara Kempukaiqama Kero Iri Vai Vaiintirave, Quqaa Vaiintive, ti vaura. Vi vaiintiva avuqavuqama keharo ko tivakeharo iqoka raquqiro vuarirava vaura.

¹² Vi vaiintiva vauvaro vira avuvano iha voqaara ite vauvaro vira qiataqaa avuhainaara tovaqa, airitahaa vaura. Vi vaiintiraqaa autu vo qara ntuva tova vauvaro naiqai vi autura okara kankoma kero irura.

¹³ Vi vaiintiva naareqi quntamato tavunara nonkutova vauvaro vira autuvano vaireva, Kotira Uvave, tura.

14 Viva vi vaumanta naaruvaihai iqoka raqi vauka ekaa vikavata vira avataqi viha nái hanta *ohi* tauvaqaaqaa oquvi vaiha koge utavaaqa, hanta utavaaqa, takuqi vau utavaaqaara nonkutoke vaura.

15 Vi vaiintira noqihairo iqoka paipe vaihova vihiviro vauvaro vi paiperaqohairo ekaa naato vatanaaka ntaihama kero naatara kaarirava vaura. Vi vaiintiva *aini* kauruqohairo vikaqaa raqikiqiro vuanaro. Viva vikaqaa raqikiqiro viharo *uaini* tava tanu noraqi rahitikero tatinantema kero, Kotiva ekaa kempuka vataiva arara itaaina vaiinti nahentika ruqutuqiro vuariavama vaura.

16 Vukai tavuna nai avuntaraini nonkutoraqaa uva vo qara ntuva tova mintima tiro:

Ekaa avuhainaa vaiinti vika Avuhainaarave.
Ekaa nora vaiinti vika Nora Vaiintive, tiro.

17 Ho te tavaavauraro *enseli* vovano kuari avuqaa himpitero vaiharo noraiqaakero uva tiharo ekaa ata vare vi ani vau uvirika naarero tiharo, Kotiva nora ovata naainanaini ne ani ruvaaqumavi vaiha mati naate.

18 Avuhainaakave, iqoka vaiintiqaa raqiki variakave, nora vaiinti vonavuve, *ohivata* vika tauvaqaaqaa oquvi variakave, ekaa naato vatanaakave, rumpataa vaiintikave, qaqi varia vaiinti nahentikave, autu vataa vaiinti nahentive, qumina vaiinti nahentive, ne ekaa vika vika vaatave mative ani naate, tiro.

19 *Enseli* viva minti tumanta te tavaavauramanta qaakau aantau vivavata, avuhainaa vaiintinavu vatani variakavata, vika iqoka vaiintivata, vika avitumavi vohaaraqí ruvaaqumavi

vaiha, *ohi* tauvaqaaqaa oquvi vau vaiintiravata, vira iqoka vaiintinavu vatamake raqireka auti vaura.

²⁰ Iqoka raquqi vi vauvaro *ohi* tauvaqaaqaa oquvi vau vaiintiva vika naatarakero, qaakau aantau viravata, una paropeti vaiinti viravata rumpatora. Una paropeti vaiinti viva tota qaakau aantau vira kahaqiharo aahuva kaiqa, nora kaiqa vare vaura. Vaiinti nahenti qaakau aantau qara varoka vira maraqurahaara ti variqave tivakeha, vika una paropeti vaiinti vira kaiqa taveha virara quqaama viva Kotira uva ti vaivave tura. Una paropeti vaiintivata qaakau aantauvata kia vitanta arukaraitiro, *salfa* * orivano nora iha ite vauraqi qaqi vitanta aqukora.

²¹ Vitanta nora iha itoraqi aqukero *ohi* tauvaqaaqaa oquviro vau vaiintiva iqoka raquqiro viharo nai noqihairo vihivu paiperaqohairo, vitanta iqoka vaiinti ekaa aru taiqa komanta ekaa uviri ani vika vaata mati ne vauvaro anomakero auha mpiqora.

20

Sataanira 1,000 ihiara rumpa taainarara tura

¹ Mintumanta te vaiha tavaavauraro *enseli* vovano naaruvaihairo nora *Ruvu/Mpumpi* qenti qantuaraaina kira nai kauquqi tuata varero *seni* maara ntoravata tuata varero tuvuntero ² *dragoni* vira ravaaqavu kora.

Vi *dragoniva* haaru vau memaruva vaura. Viva Sataaniva Kotira navutaava vauvaro vira

---

* **19:20:** *Salfa* orivano ite vaivaro voqamakero aiqintuna hunkavi vaira.

ravaaqavuke rumpa taariraro 1,000 ihia kara-puhiqi variarire tivakero *seniqohairo* vira rumpa tora.

³ Vira rumpa kero nora *Ruvuqi/Mpumpiqi* vara vaavi aqukero, kia qaiqaavata vevarero naato vatanaaka una uva tiva nimiarire tiro, vi qentira tintatero *roki* arutero *roki* viraqaa iva taatautora.

Naantiara Sataanira rumpa tairaro viva 1,000 ihia karapuhiqi variqiro viro vuru taiqa kaaina entaraqaahairo Sataanirara viva vo entanavuara qaqini vevarero nuarire tiro, vira kuvantu kaanaro.

⁴ Te tavaavauraro avuhainaa taintanavu, vo tainta vo taintavano vaumanta viraqaata noraiqamavu vaiintinavuka oquvi vaura. Vi vaiintinavuka *ko* tiate tiro, noraiqama koka vaumanta te vika taveha vaiinti nahenti maraqura airitahaavata tavaavaunara. Vi vaiinti nahentika vatani vau entara Ihura uva tiva nimi vaura kaara vika aunta teqa aqukora.

Vi vaiinti nahentika qaakau aantauvata vira maraqurahaavata kia quahama nimitaraiti, nai tiriqaavata nai kauquqaavata kia vira qara varora. Vi vaiinti nahentika qaiqaa qaqi himpi vaiha Karaitira vataake maa vataraqaa 1,000 ihia variqi viha raqikiqi vi vaura.

⁵ (Vi vaiinti nahentika naane qaiqaa qaqi himpi variqi vikama vaivara. Hini vaiinti nahenti qutu vika kia vika hampata qaqi himpiraiti, vaivaro 1,000 ihi aitaraira vira naantiara vikavata qaiqaa qaqi himpivara.)

⁶ Kotiva vika avuniqama kero qaiqaa qaqi vara himpima kaika, vika quaheha vaivaro Kotiva vika koqemama nimitanaro. Vika ho vaivaro

qutira haikavano kia ho qaiqaa vika ravaaqavu kaanarove. Vika Karaitira vataake 1,000 ihiara raqikiqi viha Kotiravata Karaitiravata vitanta kaiqa vara nimitaqa vivara.

Sataanira ekaara aatara kaainarara tura

⁷ Naantiara Sataaniva 1,000 ihiara rumpateva variqiro viro vuru taiqa kairamanta vira kuvantu kaivaro ⁸ viva qaiqaa vevarero vaiharo oru naato vatanaaka una uva tiva nimi vaira vika yira una uvara quqaavema tivara. Vi entara vataini vaika hininavu Goku vatanaaka vaimanta hininavu Magoku vatanaaka vaivara. Vika Sataanira uvara quqaa uvave tivaro Sataaniva iqoka raqireva iharo vi vatanaaka ruvaquma kaira vika nora namari auvahini vai nuqara voqaara airi vaiintima vaivara.

⁹ Te tavaavauramanta vi vatanaaka Kotira vaiinti nahenti hampata iqoka raqireka auti vaiha ekaa vataini kapa variqi viha oru Kotira vaiinti nahenti vaunaini ututumate, Kotira muntuka vau vatukaravata ututumate vaura. Vika mintimate vauvaro naaruvaihairo ihavano tuvuntero vika ekaa tatoqa aqukora.

¹⁰ Vika tatoqa kovaro Sataaniva vika unaqaraiqama kova vauvaro viravata raraukero *salfa* orivano nora iha ite vauraqi vara vaavi aqukora. Tota qaakau aantauvata una paropetivata aqukoraqi viraqi Sataaniravata aqukora. Naantiara vinavuka vi ihava ite vainaraqi variqi viha aatitairaqaavata entaqivata ekaa enta antura ruvaqi vivara.

Ekaara entaqaa ko tiainarara tura

¹¹ Te tairakaa tavaavauraro avuhainaa tainta, hanta tainta nora vo vauvaro viraqaata vovano oquviro vaura. Viva vi taintaraqaa oquviro vauvaro naaruvavanovata vatavanovata vira avuqaa kia ho vairarave, tivake rugemake vinuvaro kia vovanovata vitanta qaiqaa tavora.

¹² Mintumanta te tavaavauramanta vaiinti nahenti qutuvuka nora autu vataukave, inaara autu vataukave, vi taintara avuqaa himpите vauvaro taintaqaa oquviro vauva vo vuku vo vuku rairatero vaiharo vuku vo, viraqima ekaa enta qaqi variqi vi vaiinti nahentika autu vau vukura, rairatero *ko* tivaqiro vi vaura.

Qutu vuka vataini qaqi vau entara vo kaiqa vo kaiqa vare vau uvara vi vukuraqi vi vukuraqi qara ntuva tova vauvaro taintaqaa oquviro vauva vukuqi qara ntuvato uvarara iriharo *ko* tivaqiro vi vaura.

¹³ Viva *ko* tivaqiro vi vaumanta nora namariqi raqutuvu vaiinti nahentika namariqihai qovaramavi oru vi taintara avuqaa vaumanta, qutu vuaka vaunaihaivata vaiinti nahenti qovaramavi oru vi taintara avuqaa vauvaro taintaqaa oquviro vauva vika náí qaqi vau entara vare vau kaiqarara iriharo *ko* tivaqiro vi vaura.

¹⁴ Viva *ko* tivaqiro vi vuru taiqa kero viraqaa-hairo qutira okaravata, qutira vatukavata, nora iha itoraqi vitanta vara vaavi aqukora. (Nora iha ite vai vatukava vaireva, kia qaiqaavata qaqi himpi vairaiti, ekaara qutuvi vai vatukavama vairo.)

¹⁵ Avuhainaa taintaqaa oquviro vauva vaiharo ekaa enta qaqi variqi vi vaiinti nahentika nutu

qara ntuvato vukuraqi tavovaro tau vaiinti nahentikae vika nutuvano kia vi vukuraqi vauvaro viva vika nora iha itoraqi vara vaavi aqukora.

Qaraaka naaruvavata qaraaka vatavata qo-varama vuainarara tura

21

¹ Mintumanta te tairakaa tavaavauraro qaraaka naaruvavanovata qaraaka vatavanovata vaura. Haarua naaruvavata haarua vatavata tuqaakama vuvaro nora namarivanovata tuqaakama vuvaro kia vaura.

² Mintumanta te tavaavauraro Kotiva vainaihairo naaruvaihairo koqe vatuka, kia viraqi qora haikavanovata vau vatukava, qaraaka Ieruharemi vatukavano tuvi vaura. Nahentivano qorainti varareva iharo nai vaata ruqitero qerama taintema kero, vi vatukava tuvi vaumanta ³ te iriavauraro avuhainaa taintaqihairo uvavano mintima tiro: Maa entaraqaahairo Kotiva vaiinti nahenti hampata variqiro vuanarove. Viva vika hampata variqiro vi vaira vika vira vaiinti nahenti vaivarave. Kotiva naivano vika hampata variqiro vi vaira vika virara tinavu Variqavema tivarave.

⁴ Viva vika avuqihairo auquru nunka nimitaira vaivarave. Haarua okaravano taiqa virara ti, vika kia qaiqaavata qutiraiti, kia iqi rataraiti, kia muntuka qoraiqira vairaiti, kia aihavira haika vararaiti, koqemake variqi vivarave, tiro.

⁵ Uvavano minti tuvaro avuhainaa taintaqaa oquviro vauva tiharo, Te vate ekaa haika qaraakaiqama karerave, tivakero tiriara tiharo,

Maa uvava quqaa uva vaivaro vovano homa virara kempukaiqama kero iriqiro vuainarara tira, are vi uvara qara ntuva taane, tiro.

⁶ Minti tivakero viva qaiqaa tiharo, Ho te vi kaiqara taiqama kauro. Tema hoqare avuni vari-avauraukama vauro. Tema naantiara ekaanainivata variariraukama vauro. Vaiinti vovano namari naataa irera, te ruvu namari qaqi variqiro vi vaina namarira vira amihama kia koqaa-vata naariraiti, qaqi amiariraro nero viva qaqi variqiro vuanarove.

⁷ Vaiintivano qora kaiqa vataakero iqoka raquqiro viharo ho aatara kairava, vivama te iaina haikara ho varaanarove. Te vira Variqavano variariraro viva ti maaque ti raavurae varianarove.

⁸ Vo vaiinti nahenti ti aatu qeteha ti aara qaqira kekave, kia tiriara quqaave ti vaikave, vaaqu kaiqa vare vaikave, vo vaiinti arukekave, hampi qaramaqa ni vaikave, uhi kaiqave hepi kaiqave vare vaikave, qumina una haikara ti variqave tivakeha quahama nimate vaikave, ekaa una uva ti vaikave, ekaa vi kaiqara vi kaiqara vare vaika *salfa* orivano nora iha ite vainaraqi vivarave. Vika mini otu vaiha, Oho, ekaarama qutu vuro tivarave, tiro.

Qaraaka Ieruharemi vatukara tura

⁹ Mintuvaro *enseli* 7navu vaiinti nahenti ekaara qoraiqama nimitare u haikara tanu 7navu mpiqake tuatokaqihairo vovano te unanaini anirero tiriara tiharo, Aniqe te Sipisipi Naativano varaaina nahentira ai umiqaarirara tavaane, tiro.

¹⁰ Minti tuvaro Kotira MaraQuravano ti vataakero vaumanta te variavauraro *enseli* viva ti tivita varero nora aiqina vo nai veraini vuraqaa vuru kero, ti humiqomanta te tavaavauraro Kotira vatuka Ieruharemi vatukavano Kotiva vainaihairo naaruvaihairo tuvi vaura.

¹¹ Vi vatukava tuvi vauvaro Kotira mpeqa okaravano vi vatukaraqihairo takuqi vauvaro tuvi vaura. Vi vatukava ataa i vaiva vaireva, nora monu aquko orira *iasipaa* orive tura voqaara takuqiharo *karaasi* hini mantaraihairo hinivata ho tavera voqaara vaura.

¹² Vi vatukara hohaavano vaireva, uritara kero vukai vauvaro, viraqi genti 12navuvata vaura. *Enseli* 12navu ekaa vi qentiraqaa raqiki vauvaro vi qentiraqaa Isareri anku 12navu autu qara ntuva tora.

¹³ Hohaa ariqaini taaramo genti vauvaro kaavaini taaramo genti vauvaro hini hini vehaini taaramo genti vaura. ¹⁴ Nora ori 12navu varake ataini vuqike vi hohaara aututora. Vi orinavuraqaa Sipisipi Naativano noraiqamako vaiintinavuka 12navu nutu qara ntuva tova vaura.

¹⁵ Mintuvaro ti uva tiva timu *enseliva* avatama tave kairiqara *kori* oriqohai aututora nai kauquqi tuatero vi vatukaravata, vi qentiravata, vi hohaaravata, avatama kero tavareva auti vaura.

¹⁶ Vi vatukara kaataranavu vaireva, vohaa vaura. Mintima vauvaro *enseli* viva vi vatukara avatama kero tavovaro hini mantaraini 2,200 *kilomita* vauvaro hini mantarainivata vohaa qaramake vaura. Vi vatukara virini miani

avatama kero tavovaro vivavata vohaa qarama kero 2,200 *kilomita* vaura.

¹⁷ Mintuvaro *enseli* viva hohaa vira vaata avatama kero tavovaro 144 *mita* vaura. Vaintivano avatama kero tavaintema kero, *enseli* vivavata vi vatukara avatama kero tavora.

¹⁸ Hohaa vira *iasipaa* oriqohairo autukero vatero, vatuka vira *kori* oriqohairo autukero vatoa *karaasi* voqaara takuqiharo vaura.

¹⁹ Mintuvaro hohaa ataini vuqito orira, nora monu aquko orira, vo *kalaa* vo *kalaa* vai orira vahehema tovaro vaura.

Avuni vuqito oriva, *iasipaa* ori vauvaro vira naantiara vuqitova *sapaia* ori vauvaro hini orinavu vuqitova vaireva:

eqarori voqaara *ageti* orive,
katari mare ori *emeraali* orive,

²⁰ naarevata hantavata vau orira *sadonikisi* orive,

naare ori *koniliani* orive,
yelo ori *karisolaiti* orive,
vuhanaa ori *berili* orive,
yelo ori *topaasi* orive,
blu grin ori *karisoparesi* orive,
orens ori *haisini* orive,
naare ori *ametisi* orive vaura.

²¹ Ori 12navu mintima vauvaro qenti 12navu kinaa vuhaariqohai aututova vaura. Kia inaara kinaa airinavu vara kero autiraitiro, nora kinaa vaira vohaiqa vohaiqa varakero viraqohairo ekaa qenti 12navu autukora. Vi vatukaraqi vau aarava vaireva, *kori* ori varake ntavato aarava vauvaro viraqi *karaasi* voqaara vevantovata taveva ho vaura.

²² Mintumanta te tavaavauraro vi vatukaraqı Kotira Naavuvanovata kia vaura.

Noravano Kotiva ekaa kempuka vataiva viva-vata, Sipisipi Naativanovata, vitanta náitanta vi naavurá vaura.

²³ Kotira mpeqa okaravano vi vatukaraqı takuqıharo ataa i vauvaro Sipisipi Naativanovata ova voqaara ite vauvarora tiro, qumina kuari-vanovata toravanovata itevorave, tura.

²⁴ Naantiara vi vatukava ataa i vaira ekaa naato vatanaaka viraqi nivarave. Vika viraqi ni vaimanta avuhainaa vaiintinavu vataini vaika náı koqe airaira vareha vi vatukaraqı vuru kevarave.

²⁵ Mini enta iarirava kia variainarara tiro, vi vatukara hohaaqi qentinavu kia tintaraiti, qaqi qantua taivaro varianaro.

²⁶ Ekaa naato vatanaaka náı koqe haika vaterave, nai koqe airairave, vareha vuru vi vatukaraqı vatevarave.

²⁷ Qora haika vo haika vo haikavano kiama ho vi vatukaraqı oriqetaanaro. Kaurira kaiqa vare vaikave, una uva ti vaikave, vika vika kiama vi vatukaraqı ho oriqetevarave. Sipisipi Naati vukuqi ekaa enta qaqi variqi vi vai vaiinti nahentika nutu qara ntuva teka, vikaqaima vi vatukaraqı ho oriqetevarave.

22

Qaqi variqi vi namariraravata qaqi variqi vi katariraravata tura

¹ *Enseli* viva vi vatukara ti humiqero, namari vovata ti humiqomanta tavaavaunara. Vi namariva, qaqi variqi vi vai namariva koqema kero

takuqiharo Kotiravata Sipisipi Naativata vitanta avuhainaa tainta vevaqihauro ² vi vatukara aara avuta vau tuvi vaura. Namari vira hini hini mantaraini katari vo, qaqi variqi vi vai katariva vaura.

Vi katariva vohaa ihia vo tora vo tora 12 tataa tava iraqiro vi vaura. Vira marevano ekaa naato vatanaaka koqema nimate vaira vika koqemake qaqi variqi vivara.

³ Kotiva vokikara vaaquqama vivarave ti vaika kiama vi vatukaraqi vaivara.

Vi vatukaraqi Kotiravata Sipisipi Naativata vitanta avuhainaa taintavano vairamanta, Kotira kaiqa vaiinti nahenti vika Kotirara tinavu Variqave tivakeha vira quahama amitevara.

⁴ Vika vira viri tave vaivaro Kotira autu vika tiriqaa qara ntuva teva varianaro.

⁵ Enta irava kiama mini varianaro. Noravano Kotiva, naima vika ataama nimitaqiro vuainarara tiro, kuarivanove ovavanove qumina itevorave. Kotiva vika ataama nimitaqiro vi vaira vika avuhainaa vaiinti nahenti vaiha ekaa enta raqikiqi vivara.

Ihuva orurantero tuvuararara tura

⁶ *Enseli* viva qaiqaa tiriara tiharo, Maa uvava quqaa uva vaivaro vovano homa virara kempukaiqama kero iriqiro vuanarove. Noravano Kotiva nai Maraqura paropeti vaiinti nimuvaro viva vika kahaqi vaumanta vika Kotira uva qoqaiqamake vaurave. Vira voqaantema kero, Kotiva inaaraiqa varikero qovaraiqiainara nai kaiqa vaiinti nahentiara ho iriate tiro, *enseli* vo atitorave, tura.

⁷ Ihuva mintima tiro: Te vaaka orurante tuvireave, tura. Maa vukuraqi naantiara qovaraqiaina uvara qara ntuva taunara iriqi vi vaika vaivaro Kotiva vika koqema nimitaanarove, tura.

⁸ Te Ionika tairakaa vi haikara iri, vi haikara tavaavaunarave. Viraqaahai ti humiqo *enselira* vira aigutaraini hiqirivi vaiha, vira autu tuahera karera auti vauraro ⁹ viva aqao tiro, Kia ti hutu tuaheraane. Te ai aanante Kotira kaiqa vaiintiqaima vauro. Ai qata vakaukave, paropeti vaiintinavuve, maa vukuraqi qara ntuva tena uvara iri vaiinti nahentikave, te vika aanante Kotira kaiqa vaiintiqaima vauro. Are Kotirara ti Variqave tivakehara viraqaima quahama amitaane, tiro.

¹⁰ Minti tivakero viva qaiqaa tiharo, Maa uvara naantiara qovaraqiainara qoqaiqama kaurara are qara ntuva taanara kia kukeqa taane. Ekaa vi uvara vi uvara tiva terava qovaraqiaina entava aumantoma vaivo.

¹¹ Qora kaiqa varaaina vaiintira vira qaqi kairaro qora kaiqa voqavata varaqiro vuarire. Hampi nuaina vaiintira qaqi kairaro hampi nuaina kaiqara voqavata varaqiro vuarire.

Koqe kaiqa varaaina vaiintira qaqi kairaro koqe kaiqa voqavata varaqiro vuarire. Kotira kaiqaqai varaaina vaiintira qaqi kairaro Kotira kaiqaqai varaqiro vuarire, tura.

¹² Ihuva mintima tiro: Iriate, te vaaka orurante tuvireave. Vi entara te vaiinti nahenti nimiaina haikara vare, vika nai vare kaiqarara iriha vira qiata vika nai koqaa vohaiqa vohaiqa nimirave.

13 Tema hoqare avuni variavauraukama vauro. Tema naantiara ekaanaini variariraukama vauro. [Teqaima okarainivata *amutuni/turunivata* vauraukama vauro.]

14 Vaiinti nahenti náí utavaaqa koqemake hiqama teka, vika quaheha vaivarave. Ekaa enta qaqi variqi vi katari tavara vi vaiinti nahentika homa hiqike vareva varianarove. Vi vaiinti nahentika Kotira vatukaqi vi vai qentiana oriqeteva homa varianarove.

15 Vokika aaqaini vaika, vi vatukaraqi viva kia ho varianarove. Uhi kaiqavata hepi kaiqavata vare vaikave, hampi qaramaqa ni vaikave, vaiinti aruke vaikave, una haikara ti variqave tivakeha quahama nimite vaikave, una uvavata una kaiqavata vare vaikave, vi kaiqara vi kaiqara vare vaika kiama ho Kotira vatukaqi vivarave.

16 Te Ihuka Kotira vaiinti nahenti voqi voqi variaka vi uvara iriate ti, te *enseli* vo atitauraro viva ai tiva amivara irianarave. Tema Devitira anku vohaa ankuvano vauro. Aatitare ivaro noraiqama kero ite vai Uhaira te vikave, tura.

17 Kotira Maraqravanovata Sipisipi Naati vira vaiririqama amitaavavata virara tuvuané, ti variara. Ne maa uvara iri vaikavata Ihurara tuvuané tiata. Tavave namarí naataa ivara vairave? Ani ekaa enta qaqi variqi vi namarira kia koqaavata autiraitira, qaqi naane. (*Aisaiaa 55:1*)

Ekaara uva tura

18 Te Ionika naantiara qovaraiqiaina uvara gara ruva taunara, ne vi uvara iri variakara te kempukaiqamake niara mintima ti: Vaiinti vovano te tiva tauna uvaraqa vo uva tomaqa kaantorave. Viva mintirera, maa vukuraqi qora

haikavano qovaraiqiaina haikarara tunara, Kotiva ekaa vi haikara vi haikara vi vaiintiraqaama vataandarove.

¹⁹ Naantiara qovaraiqiaina uvara qara ruva taunaraqaahairo vaiinti vovano vi uvara hini qaqini vara kaantorave. Viva mintirera, Kotiva kiana vi vaiintirara ekaa enta qaqi variqi vi katari tavara naane tianarove. Viva kiana ti koqe vatukaqivata vuanarove, tianarove.

Te vi katariraravata, vi vatukararavata, maa vukuraqi tivake qara ruva taunarave.

²⁰ Vi uvara vi uvara tiva qoqaiqama kai vaiintiva, Ihuva, nai kauqu aiqiaa aqukero tiharo, Te quqaama turo. Te vaaka orurante tuvirelave, tiro.

Ihuva minti tivera te tiha, Eo, quqaave. Noravauvo, Ihuo, tuvuanane, turo.

²¹ Ne vaivaro tinavu Noravano Ihuva ni aaqurihama nimitaharo koqema nimitaairo vuarire. Quqaave.

Kotira Uva
The New Testament and portions of the Old
Testament in the North Tairora Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Olpela Testamen
long tokples Tairora long Niugini

copyright © 1979, 1994, 2005, 2008, 2009, 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tairora

Dialect: North Tairora

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-05-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

909b265f-c886-56ae-b943-fdc12fe46c5e